



UNIVERSITATEA NICOLAE TITULESCU

BUCUREȘTI

ȘCOALA DOCTORALĂ

TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

**ASPECTE TEORETICE ȘI DE PRACTICĂ
JUDICIARĂ ÎN MATERIA INFRAȚIUNII DE
ÎNȘELĂCIUNE**

Conducător științific:

Profesor Universitar Doctor

Vasile Dobrinoiu

Doctorand:

Alexandru Stan

BUCUREȘTI

2025

CUPRINS

Scurte considerații introductive

- Necesitatea și relevanța cercetării**
- Scopul și obiectivele principale ale lucrării**
- Metodologia cercetării**

CAPITOLUL I. Protecția patrimoniului în legislația penală din România

Secțiunea 1. Protecția patrimoniului în legislația penală din România

- A. Considerații generale cu privire la patrimoniu
- B. Protecția patrimoniului în epoca clasică
- C. Protecția patrimoniului pe teritoriul României înainte de Unirea Principatelor Române
- D. Reglementarea protecției patrimoniului în Codul penal din 1865 și Codul Penal din 1936
- E. Reglementarea protecției patrimoniului în Codul penal din 1969
- F. Reglementarea protecția patrimoniului în Codul penal din 2014

Secțiunea 2. Istoricul infracțiunii de înșelăciune în legislația română

- A. Definierea noțiunii
- B. Înșelăciunea în epoca clasică
- C. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune pe teritoriul României înainte de Unirea Principatelor Române
- D. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune în Codul penal din 1865
- E. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune în Codul penal din 1936
- F. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune în Codul penal din 1969
- G. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune în Codul penal din 2014

CAPITOLUL II. Analiza infracțiunii de înșelăciune prevăzută de art. 244 din Codul penal actual

Secțiunea 1. Aspecte preliminare

Secțiunea 2. Structura incriminării

Secțiunea 3. Condițiile preexistente

- A. Obiectul infracțiunii
- B. Subiecții infracțiunii
- C. Timpul și locul săvârșirii infracțiunii

Secțiunea 4. Conținutul constitutiv

- A. Latura obiectivă (Elementul material; Urmarea imediată; Raportul de cauzalitate)
- B. Latura subiectivă
- C. Forme, modalități și sancțiuni

Secțiunea 5. Aspecte privind acțiunea civilă în cadrul procesului penal privind înșelăciunea

CAPITOLUL III. Analiza infracțiunii de înșelăciune în raport cu alte fapte prevăzute de legea penală

- Secțiunea 1. Înșelăciunea și infracțiunea de trafic de influență
- Secțiunea 2. Înșelăciunea și infracțiunea de abuz de încredere
- Secțiunea 3. Înșelăciunea și infracțiunea de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor
- Secțiunea 4. Înșelăciunea și infracțiunile de fals
- Secțiunea 5. Înșelăciunea și infracțiunea de fraudă informatică
- Secțiunea 6. Înșelăciunea și infracțiunea de furt
- Secțiunea 7. Înșelăciunea, obținerea ilegală de fonduri prevăzută de art. 306C.pen. și infracțiunea prevăzută de art. 18 indice 1 din Legea nr. 78/2000
- Secțiunea 8. Înșelăciunea și infracțiunea prevăzută de art. 84 din Legea nr. 59/1934
- Secțiunea 9. Înșelăciunea și infracțiunea de trafic de persoane
- Secțiunea 10. Înșelăciunea și infracțiunea de luare de mită
- Secțiunea 11. Înșelăciunea și abuzul în serviciu
- Secțiunea 12. Înșelăciunea și șantajul
- Secțiunea 13. Înșelăciunea și infracțiunea de exploatare a unei persoane vulnerabile
- Secțiunea 14. Înșelăciunea și infracțiunea de uzurpare de calități oficiale
- Secțiunea 15. Înșelăciunea și inducerea în eroare a organelor judiciare
- Secțiunea 16. Înșelăciunea și infracțiunea de delapidare
- Secțiunea 17. Înșelăciunea și infracțiunea de spălare a banilor
- Secțiunea 18. Înșelăciunea și evaziunea fiscală
- Secțiunea 19. Înșelăciunea și infracțiunile prevăzute de Legea nr. 31/1990
- Secțiunea 20. Concluzii

CAPITOLUL IV. Aspecte de drept comparat

- 1. Republica Moldova
- 2. Franța
- 3. Italia
- 4. Germania
- 5. Spania
- 6. Austria
- 7. Belgia
- 8. Bulgaria

9. Cehia
10. Croația
11. Elveția
12. Finlanda
13. Grecia
14. Marea Britanie
15. Norvegia
16. Polonia
17. Portugalia
18. Suedia
19. Țările de Jos
20. Ungaria
21. Statele Unite ale Americii
22. Australia

CAPITOLUL V. Înșelăciunea privind asigurările

Secțiunea 1. Aspecte preliminare

Secțiunea 2. Structura incriminării

Secțiunea 3. Condițiile preexistente

- A. Obiectul infracțiunii
- B. Subiecții infracțiunii
- C. Timpul și locul săvârșirii infracțiunii

Secțiunea 4. Structura și conținutul juridic al infracțiunii

- A. Situația premisă
- B. Latura obiectivă (Elementul material; Urmarea imediată; Raportul de cauzalitate)
- C. Latura subiectivă
- D. Forme, modalități și sancțiuni

Secțiunea 5. Aspecte privind acțiunea civilă a cauzei

Secțiunea 6. Aspecte de drept comparat

Secțiunea 7. Concluzii

CAPITOLUL VI. Concluzii și propuneri de lege ferenda

Secțiunea 1. Concluzii

Secțiunea 2. Propuneri de lege ferenda

Abrevieri

Bibliografie

Jurisprudență

NECESITATEA ȘI RELEVANȚA CERCETĂRII

Infracțiunea de înșelăciune face parte din triumviratul infracțiunilor principale contra patrimoniului¹ fiind, totodată, una dintre cele mai vechi fapte ilicite săvârșite pe teritoriul nostru. Din perioada antichității până astăzi, metodele de inducere în eroare s-au modificat și chiar perfecționat, continua dezvoltare economică și socială determinând apariția unor mijloace frauduloase noi. Dacă la început înșelăciunea viza, mai degrabă, vânzarea cu amănuntul și schimbul de mărfuri, dezvoltarea tehnologică continuă a contribuit la dezvoltarea unor instrumente moderne de realizare a planului infracțional al escrocilor, majoritatea infracțiunilor de înșelăciune fiind săvârșite în prezent prin intermediul sistemelor informatice.

Intrarea în vigoare a noului Cod penal a adus schimbări importante cu privire la infracțiunea care face obiectul studiului nostru, reducerea pedepselor, modificarea variantelor agravante, prevederea posibilității înlăturării răspunderii penale prin împăcarea părților, reglementarea înșelăciunii privind asigurările, dar și introducerea unor noi infracțiuni care au prevederi asemănătoare cu cele ale infracțiunii prevăzute de art. 244 C.pen. sunt tot atâtea motive care au dat naștere unor dezbateri în literatura de specialitate.

Din analiza soluțiilor pronunțate din 2014 până în prezent, dar și a lucrărilor de specialitate, am observat că există soluții contradictorii și opinii diferite cu privire la stabilirea încadrării juridice prin reținerea infracțiunii de înșelăciune sau a altor infracțiuni cu un conținut parțial similar sau incidența concursului de infracțiuni, definirea noțiunii de mijloace frauduloase, momentul epuizării faptei prevăzute de art. 244 C.pen. sau modalitatea de soluționare a acțiunii civile într-un proces penal care vizează înșelăciunea.

Totodată, au existat numeroase critici referitoare la oportunitatea introducerii infracțiunii de înșelăciune privind asigurările, dar și dezbateri doctrinare și soluții contradictorii cu privire la necesitatea producerii unui prejudiciu pentru a se reține incidența dispozițiilor art. 245 C.pen.

În acest context, o analiză a infracțiunii de înșelăciune în funcție de noua reglementare, prin raportare la modificările legislative, dar și la aspectele controversate ivite odată cu aplicarea în practică a noilor dispoziții penale, apare nu doar ca o opțiune a autorilor de drept, fiind – în opinia noastră – o necesitate, cu atât mai mult cu cât se

¹ Traian Pop în C.Rătescu, I.Ionescu-Dolj, I.Gr.Perițeanu, Vintila Dongoroz, H.Aznavorian, Traian Pop, Mihail I.Papadopolu, N.Pavelescu, *Codul penal Carol al II-lea adnotat* Vol.III, Editura Libr.Socec, București, 1937, pg. 548

observă o creștere substanțială a numărului de sesizări ale organelor de urmărire penală cu privire la săvârșirea infracțiunii de înșelăciune².

SCOPUL ȘI OBIECTIVELE PRINCIPALE ALE LUCRĂRII

Scopul principal al acestei lucrări îl constituie analiza detaliată a infracțiunii de înșelăciune, atât prin raportare la legislația actuală și anterioară, cât și prin prisma prevederilor similare regăsite în reglementările din alte țări și identificarea soluțiilor legislative și legale pentru simplificarea reglementării și evitarea pronunțării unor hotărâri contradictorii de către organele judiciare.

Întrucât titlul lucrării se referă atât la aspecte teoretice cât și practice, am încercat să examinăm fiecare problemă de drept prin raportare la soluții dispuse de organele de urmărire penală și de instanțele judecătorești. De asemenea, la analiza înșelăciunii prevăzute în codurile penale din alte state, am căutat să indicăm similitudinile și diferențele față de prevederile din legislația noastră prin raportare la hotărâri judecătorești pronunțate de instanțele din fiecare țară, ceea ce reprezintă un aspect de noutate, prin raportare la alte lucrări științifice publicate în materie.

Pentru fiecare problemă de drept controversată, am căutat să identificăm părerile contradictorii și să exprimăm, la rândul nostru, opinia referitoare la justetea fiecărei argumentări, permițându-ne să ne exprimăm punctul de vedere inclusiv cu privire la soluția care ar trebui adoptată de organele judiciare.

Întrucât, pe parcursul cercetării, am identificat mai multe prevederi care erau incomplete sau aveau conținut similar cu al altor articole din legislația penală, precum și cazuri în care, în opinia noastră, ar fi necesară introducerea unor noi norme incriminatorii, am formulat atât pe parcursul lucrării, cât și în capitolul rezervat concluziilor, mai multe propuneri de lege ferenda al căror conținut și oportunitate urmează să fie analizate de specialiștii abilitați, acesta fiind de altfel **obiectivul principal** al tezei de doctorat.

Lucrarea de față nu și-a propus să găsească soluții la toate probleme de drept care vizează infracțiunea de înșelăciune, însă sperăm ca opiniile noastre argumentate și propunerile formulate, chiar dacă nu vor fi însușite în doctrina și practica judiciară, pot să constituie măcar un fundament pentru o analiză ulterioară care să conducă la aplicarea unitară a legii în această materie.

² Potrivit adresei nr. 297.147 din 12 mai 2025 emisă de Ministerul de Interne, Inspectoratul General al Poliției Române, Centrul de Informare și Relații Publice în anul 2023 au fost depuse 25.113 sesizări cu privire la infracțiunea de înșelăciune, în 2024 au fost depuse 30.985, iar în primele 3 luni ale anului curent s-au înregistrat deja 8344 de noi plângeri.

Chiar dacă nu avem pretenția epuizării subiectului ales, apreciem că prin teza de doctorat am analizat aspectele esențiale care au generat controverse și dezbateri în teoria și practica judiciară urmând ca, în raport de opiniile exprimate de specialiștii în drept penal și a viitoarelor soluții adoptate de organele judiciare, să revenim cu o lucrare mai amplă, care să conțină referiri și cu privire la noile puncte de vedere.

Pe de altă parte, reducerea limitelor de pedeapsă cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 244 Cod penal, prevederea posibilității împăcării ca modalitate de înlăturare a răspunderii penale, dar și a lipsei unei reglementări mai drastice în situația în care paguba vizează victime vulnerabile, lipsesc pedeapsa de o parte din scopurile sale, respectiv de constrângere, prevenție, reeducare sau de izolare. Suntem conștienți de existența unui *curent* european de reducere a limitelor de pedeapsă, de trecere a unor infracțiuni care vizează patrimoniul în sfera civilului, sau de a fi prevăzută posibilitatea împăcării pentru anumite fapte mai puțin grave, însă apreciem că o astfel de viziune nu ar trebui să fie aplicabilă infracțiunii de înșelăciune. O parte din propunerile de lege ferenda pe care le vom formula au ca scop protejarea victimelor infracțiunii de înșelăciune de posibilitatea de a rămâne cu o pagubă importantă în patrimoniu, în condițiile în care există riscul ca infractorul nici măcar să nu răspundă penal, sau să-i fie aplicată o sancțiune simbolică.

METODOLOGIA CERCETĂRII

În cadrul prezentei lucrări, am combinat mai multe metode de cercetare, preponderentă fiind analizarea comparativă a opiniilor formulate în literatura de specialitate și a soluțiilor pronunțate de organele judiciare cu privire la fiecare problemă de drept care a făcut obiectul cercetării.

În prima parte a tezei de doctorat am utilizat în primul rând metoda istorică, întrucât a fost necesară o analiză a protecției patrimoniului în legislația penală din țara noastră, precum și istoricul infracțiunii de înșelăciune.

În capitolul II și V au fost folosite, în principal, metoda gramaticală, metoda documentării științifice, metoda logică și metoda sistemică.

Pentru fundamentarea studiului și redactării conținutului capitolului III, care a vizat analiza infracțiunii de înșelăciune în raport cu alte fapte prevăzute de legea penală, a fost utilizată, în principal, metoda comparativă, indicând similaritățile și diferențele dintre fapta prevăzută de art. 244 și alte infracțiuni, raportându-le la diferite soluții dispuse de organele judiciare.

La elaborarea conținutului articolului IV, care vizează aspecte de drept comparat, metodele utilizate cu preponderență au fost documentarea științifică și metoda comparativă, întrucât am avut în vedere identificarea infracțiunii de înșelăciune în diferitele coduri penale ale altor state și, ulterior, compararea acestora cu prevederea similară din legislația noastră.

Cu privire la ultimul capitol, consacrat concluziilor și propunerilor de lege ferenda, în afara metodelor de cercetare indicate, am utilizat și metoda statistică, folosind în acest sens datele puse la dispoziție de organele judiciare din România cu privire la infracțiunile prevăzute de art. 244 și 245 C.pen.

Sursele de cercetare pe care le-am consultat pentru elaborarea prezentei lucrări sunt legi, tratate și cursuri de drept penal, articole publicate în reviste de specialitate sau în mediul online, hotărâri judecătorești ale Curții Constituționale, Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale altor instanțe naționale, rechizitorii sau ordonanțe emise de organele de urmărire penală, dar și hotărâri judecătorești și lucrări de specialitate din alte state.

STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL CERCETĂRII

Teza de doctorat este structurată în șase capitole care conțin mai multe secțiuni, iar fiecare secțiune este compusă, la rândul ei, din mai multe subsecțiuni și paragrafe. Ultimul capitol a fost consacrat concluziilor și propunerilor de lege ferenda, iar la final am indicat bibliografia lucrării.

CAPITOLUL I vizează protecția patrimoniului în legislația penală din România, precum și istoricul infracțiunii de înșelăciune în legislația românească, aspecte care vor fi expuse succint în continuare:

1. Protecția patrimoniului în legislația penală din România

A. Considerații generale cu privire la patrimoniu

Termenul *patrimoniu* provine din latinescul *patrimonium*, o derivație a termenului *patrius*. Însăși etimologia acestui cuvânt ne duce cu gândul la dreptul civil (sau, mai degrabă, la strămoșului lui – dreptul roman), întrucât *patrius* înseamnă *al tatălui*, simbolizând inclusiv transmiterea averii (patrimoniului) de la *pater familias*. De altfel, și

în dicționarele mai noi, la definiția cuvântului patrimoniu, regăsim și mențiunea de avere provenită de la tată sau de la mamă³.

B. Protecția patrimoniului în epoca clasică

Indiferent de momentul istoric și de situația social-politică și economică, a existat mereu o preocupare pentru apărarea patrimoniului, anumite diferențe existând, totuși, raportat la criteriile enunțate mai sus, între protecția patrimoniului public și cel privat.

Dincolo de existența unor legi (scrise sau nescrise) prin care au fost sancționate persoanele care săvârșeau fapte prin care aduceau atingere proprietății publice sau private, există reglementări – atât ale faptelor contra proprietății, cât și ale pedepselor – care apar în primul izvor de drept european, Biblia⁴. În afară de includerea între porunci a îndemnului *să nu furi* care, raportat la momentul consemnării sale în textul biblic, se referea la majoritatea faptelor penale de astăzi împotriva patrimoniului, în Biblie există și un capitol special intitulat *Pedeapsa pentru furt și alte păcate*⁵, în care sunt explicate cu lux de amănunte pedepsele pentru fiecare faptă de furt (posibilă, la acea vreme), indicându-se inclusiv modul de soluționare a potențialelor litigii ce ar putea deriva dintr-un caz de forță majoră.

În dreptul roman, cea mai importantă clasificare a lucrurilor era în patrimoniale și nepatrimoniale (**res in patrimonio și res extra patrimonium**), cu mențiunea că cele nepatrimoniale erau cele care prin natura lor nu puteau fi apropiate sau care, prin destinație, nu erau susceptibile de a fi proprietatea unei singure persoane (cum ar fi templele sau zidurile cetății)⁶.

C. Protecția patrimoniului pe teritoriul României înainte de Unirea Principatelor Române

Primele mărturii cu privire la protejarea proprietății private în România provin din izvoare cu caracter general, care se referă la mai multe populații care au locuit pe teritoriul țării noastre și la modul de organizare a familiilor acestora, autorul cel mai important care ne permite să percepem o parte din aceste obiceiuri fiind, desigur, celebrul istoric Herodot⁷.

³ Dictionar online – <http://dexonline.net>

⁴ Anticipând eventuale critici sau polemici religioase/antireligioase precizăm că prima carte tipărită în masă (pentru public) în Europa a fost Biblia lui Gutenberg

⁵ Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013, pg 91-92

⁶ Emil Molcuț, Dan Oancea, *Drept Roman*, Ediția a IV-a, Editura Șansa, București, 1996, pg. 108

⁷ Laurențiu Nistorescu, *Clanuri și familii în lumea geto-dacă*, Analele Universității de Vest din Timișoara nr. 17/2021, Editura Universității de Vest Timișoara, pg. 25-36

În cadrul obștilor formate pe actualul teritoriu al României, proprietatea privată a apărut timpuriu, dovadă fiind că fiii puteau cere ceea ce li se cuvenea din proprietatea comună, iar furtul din avutul privat era considerat o încălcare gravă a regulilor de conviețuire din acea perioadă⁸.

Ulterior, după formarea Daciei, au apărut și norme care au reglementat protecția patrimonială, instituția proprietății (fie că vorbim de proprietatea privată sau de cea comună, a obștii) devenind una dintre preocupările importante ale conducerii statului⁹.

După cucerirea Daciei de către romani, foarte multe dintre instituțiile dreptului roman care vizau inclusiv protecția proprietății publice și private au fost preluate sau asimilate de populația autohtonă, fără ca aceștia să-și piardă vechile obiceiuri. De altfel, o perioadă destul de lungă de timp, dreptul cutumiar dac și dreptul roman au fost aplicate în paralel, înainte să se creeze un sistem nou¹⁰ care, practic, nu a făcut decât să îmbine cele două reglementări. Putem spune, astfel, că simbioza daco-romană, care s-a manifestat și în ceea ce privește modalitățile de apărare a drepturilor patrimoniale, a fost unul dintre izvoarele dreptului, fără a distinge aici între cele două ramuri principale – civil și penal.

După părăsirea Daciei de către romani, principalul izvor al dreptului despre care vorbesc istoricii este Legea țării (sau a obiceiului), preluată ca normă și recunoscută ulterior în perioada feudală ca *jus valachorum*.

D. Reglementarea protecției patrimoniului în Codul Penal din 1865 și Codul Penal din 1936

Unirea Principatelor Române prin actul de la 24 ianuarie 1859 a adus cu sine și necesitatea adoptării unei legislații care să corespundă exigențelor unui stat nou înființat, dar și problemelor social-politice și economice de la acea vreme. Modificările în structura de conducere a țării, influența mai mult sau mai puțin benefică a boierimii și schimbările continue la nivel social, politic și economic din regiune au impus redactarea unor norme moderne.

Codul penal din 1865¹¹ sau ”*codul lui Cuza*” a fost adoptat la 30 octombrie 1864 și a intrat în vigoare începând cu 1 mai 1865, fiind inspirat din Codul penal francez (în vigoare din 1810) și Codul penal prusac (în vigoare din 1859), fiind o îmbinare între

⁸ Emil Cernea, Emil Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc. Terminologia vechiului drept românesc*, Editura Universul Juridic, București, 2013, pg.10

⁹ Emil Cernea, Emil Molcuț, *op.cit.*, pg. 19

¹⁰ Ion Negru, *Istoria dreptului românesc*, Editura Nagard, Lugoj, 2014, pg. 15-17

¹¹ Codul penal, publicat în M. Of. la 30 octombrie 1864

reglementările cu caracter penal deja aplicate în cele două țări românești și a celor mai importante norme penale europene de la acea dată.

Cu privire la infracțiunile care vizează patrimoniul, acestea au fost incluse în cadrul Titlului V, intitulat *Crime și delictе în contra particularilor*, Capitolul II din acest titlu fiind consacrat *Crimelor și delictelor contra proprietăților*¹².

Spre deosebire de norma anterioară, care avea un capitol dedicat infracțiunilor contra proprietății, denumit ca atare (*Crime și delictе contra proprietăților*), **Codul din 1936** introduce pentru prima oară noțiunea de *patrimoniu* în cadrul infracțiunilor care fac obiectul prezentului studiu (în Titlul XIV¹³ care conține denumirea de *Crime și delictе contra patrimoniului*), reputatul profesor Traian Pop, precizând și esența acestei noțiuni, în cadrul comentariilor de specialitate de la momentul apariției noii reglementări: „Drepturile sau bunurile patrimoniale se deosebesc de drepturile sau bunurile morale prin aceea că, cele dintâiu nu sunt inseparabil legate de persoană, nu sunt manifestări esențiale ale personalității umane cum sunt cele din urmă, și sunt transmisibile și susceptibile de evaluare pecuniară.”¹⁴

E. Reglementarea protecției patrimoniului în Codul Penal din 1969

Codul penal din 1969¹⁵ a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969, respectiv la mai mult de 6 luni de la publicarea sa, pentru a putea fi asimilat atât de organele judiciare, cât și de populația care trebuia să se adapteze la noile cerințe ale legiuitorului.

În continuarea reglementărilor din legislația penală apărute după anul 1945, dintre care amintim Decretul 192/1950, Codul din 1969 a consacrat Titlul III din partea specială infracțiunilor contra avutului personal sau particular, iar în Titlul IV au fost reglementate infracțiunile contra avutului public sau obștesc. Preocuparea legiuitorului pentru apărarea proprietății publice rezultă chiar din expunerea de motive, unde se arată că noua lege „...prevede pedepse corespunzătoare împotriva hoșilor și delapidatorilor, împotriva celor care irosesc sau manifestă lipsă de grijă față de avutul obștesc”¹⁶” Consacrarea unui capitol pentru aceste infracțiuni este justificată în mod firesc de naționalizarea (în

¹² Capitolul I viza crimele și delictеle săvârșite împotriva persoanelor, această ordine fiind păstrată și în codul actual

¹³ Titlul XIV face parte din Cartea III, care poartă denumirea de Crime și delictе în special.

¹⁴ Comentariul lui Traian Pop în C.Rătescu, I.Ionescu-Dolj, I.Gr.Perițeanu, Vintila Dongoroz, H.Aznavorian, Traian Pop, Mihail I.Papadopolu, N.Pavelescu, *Codul penal Carol al II-lea adnotat* Vol.III, Editura Libr.Soccec, București, 1937, pg. 398

¹⁵ Publicat în B. Of. nr. 79-79 bis din 21 iunie 1968

¹⁶ Expunerea de motive publicată în B. Of. nr. 79-79 bis din 21 iunie 1968.

principal prin Legea nr. 119 din 11 iunie 1948) întreprinderilor, a băncilor, a transportului și, ulterior, a principalelor mijloace de producție¹⁷.

Ocrotirea diferențiată a patrimoniului a continuat și după căderea regimului comunist, deși România a trecut la o economie de piață, în care *avutul obștesc* nu a mai avut relevanța de la momentul adoptării Codului penal din 1969. Întrucât legiuitorul nu a făcut pași importanți în sensul adaptării legislației penale la noile condiții politice sociale și economice, după intrarea în vigoare a Constituției din 1991, a fost atributul Curții Constituționale din România să înlăture aceste reglementări devenite antagonice. Prin decizia nr. 1 din 7 septembrie 1993¹⁸ s-a constatat că dispozițiile referitoare la avutul obștesc sunt abrogate parțial în raport de prevederile art. 150 alin.1 din Constituție, acestea fiind aplicabile doar cu privire la bunurile prevăzute de art. 135 alin.4 din legea fundamentală¹⁹, apreciindu-se astfel că pot fi considerate ca făcând parte din avutul obștesc doar bunurile care fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

Dând curs transformărilor continue la nivel social și economic, legiuitorul a modificat substanțial legea penală cu privire la infracțiunile contra patrimoniului, prin Legea nr. 140 din 5 noiembrie 1996.²⁰ Astfel, s-a eliminat noțiunea de *avut obștesc*, devenită desuetă, aceasta fiind înlocuită cu termenul *public*. Cea mai importantă noutate cu privire la domeniul care face obiectul prezentei lucrări a fost prevăzută în articolul 100 din lege, care prevedea abrogarea Titlului IV, denumit *Infracțiuni contra avutului obștesc*, respectiv a art. 223-235 C.pen. în vigoare la acea dată, marcându-se astfel momentul în care protecția patrimoniului în dreptul penal român a rămas unitară, indiferent de forma de proprietate.

F. Reglementarea protecției patrimoniului în Codul penal din 2014

Dezvoltarea continuă a societății, apariția unor noi mijloace de plată, schimbările economice și interacțiunea cvasipermanentă dintre oameni au fost elementele care au determinat, printre altele, multiplicarea numărului de potențiale infracțiuni îndreptate împotriva proprietății. Odată cu redactarea noului Cod penal, se impunea, alături de alte

¹⁷ Dumitru Lucinescu în Teodor Vasiliu, Doru Pavel, George Antoniu, Dumitru Lucinescu, Vasile Papadopol, Virgil Rămureanu, *Codul penal al Republicii Socialiste România comentat și adnotat*, Editura Științifică, București, Vol. I, 1975, pg. 353.

¹⁸ Decizia CCR nr. 1 din 1973 publicată în M. Of. nr. 232 din 27 septembrie 1993.

¹⁹ Potrivit art. 135 alin.4 din Constituția României din 1991 *Bogățiile de orice natură ale subsolului, căile de comunicație, spațiul aerian, apele cu potențial energetic valorificabil și acelea ce pot fi folosite în interes public, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.*

²⁰ Legea nr. 140 din 5 noiembrie 1996 publicată în Monitorul Oficial nr. 289 din 14 noiembrie 1996.

schimbări sau noutăți legislative, adaptarea infracțiunilor prevăzute în Titlul III la realitățile contemporane.

Dincolo de păstrarea denumirii Titlului II (Infracțiuni contra patrimoniului), astfel cum a fost prevăzut inițial de Codul din 1936 (Titlul XIV) și de Legea nr. 140 din 1996, este de remarcat că unul dintre capitolele din cadrul acestui titlu (Capitolul III – care conține și infracțiunea de înșelăciune care va fi analizată pe larg, în cadrul acestei lucrări) poartă denumirea de *Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii*, revenindu-se astfel la formularea din Codul Carol al II-lea, singura diferență fiind sintagma ”delicte” înlocuită, firesc, cu termenul de ”infracțiuni”.

2. Istoricul infracțiunii de înșelăciune în legislația română

A. Definirea noțiunii

Potrivit art. 244 C.pen. înșelăciunea este definită ca „*inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă.*”

Definiții asemănătoare se regăsesc și în dicționarele explicative ale limbii române, preluându-se formularea din norma penală²¹. Și în dicționarele mai vechi²², anterioare anului 1990, la definirea noțiunii de înșelăciune se avea în vedere tot formularea din reglementările penale, iar primele sinonime asociate cu acest termen sunt *fraudă* și *escrocherie*, adică traducerile din limba engleză și franceză ale infracțiunii de înșelăciune (fraud, respectiv escroquerie).

Analizând conotația istorică, semantică și juridică a termenului *înșelăciune*, considerăm că s-ar impune schimbarea denumirii infracțiunii prevăzute de art. 244 Cod penal în *escrocherie*.

Primul argument, cel istoric, este determinat de folosirea denumirii *escrocherie*, pentru infracțiunea care face obiectul prezentei cercetări, chiar în primul Cod penal, respectiv Codul penal din 1865. În cadrul Titlului IV, denumit *Crime și delicte în contra particularilor*, Capitolul II (*Crime și delicte contra proprietăților*), secțiunea V era denumită *Înșelăciune sau escrocherie*. Această alăturare a celor două cuvinte nu era întâmplătoare, cu atât mai mult cu cât, înainte de Unirea Principatelor, termenul de

²¹ În Dicționarul Explicativ al Limbii Române din 1996 (Editura Univers Enciclopedic) înșelăciunea este definită ca o inducere în eroare, aceeași explicație regăsindu-se și în forma online a Dicționarului explicativ.

²² În Dicționarul Enciclopedic Român (Editura Politică, 1964) se reproduce definiția din Codul penal în vigoare la acel moment, iar în Mic Dicționar Enciclopedic (Editura Științifică și Enciclopedică, 1978) înșelăciunea se definește tot ca o inducere în eroare.

escrocherie era folosit mai des în regiunile din Moldova, utilizarea ambelor denumiri fiind determinată de dorința legiuitorului din secolul 19 de a facilita înțelegerea și aplicarea noilor reglementări pe întreg teritoriul Principatelor.

Referitor la argumentul semantic, înțelesul noțiunii de *înșelăciune* în dicționar este acela de *inducere în eroare, înșelătorie*²³, în timp ce termenul de *escrocherie* se definește ca o *infracțiune care constă în înșelarea unei persoane prin mijloace frauduloase în scopul obținerii unor profituri*²⁴, ceea ce demonstrează că, din punct de vedere lingvistic, infracțiunea prev. de art. 244 Cod penal este deja denumită *escrocherie*. Un argument suplimentar literar, dar și juridic, ar fi că, spre diferență de tâlhărie și delapidare, unde autorul acestor infracțiuni este denumit tâlhar sau delapidator, în cazul infracțiunii de înșelăciune făptuitorul este denumit escroc, fără a exista astfel corespondența firească și naturală terminologică dintre autorul faptei și infracțiune.

Din punct de vedere juridic, termenul de înșelăciune nu este suficient de descriptiv, întrucât acesta nu include și intenția de fraudare, a scopului de a obține un folos material injust. Simpla înșelăciune (termen derivat de la verbul a înșela), poate desemna și o inducere în eroare fără caracter patrimonial, cu atât mai mult cu cât în limbajul comun și chiar în cel juridic-civil înșelarea are un caracter mai larg, putând desemna orice denaturare a realității, chiar dacă nu este făcută cu un scop ilicit.

Raportându-ne la toate argumentele expuse aici, înțelegem să formulăm o propunere de lege ferenda în sensul modificării denumirii infracțiunii prevăzute de art. 244 Cod penal din înșelăciune în escrocherie.

B. Înșelăciunea în epoca clasică

După cum am precizat anterior, studiul unei fapte cu caracter penal din timpul epocii clasice nu poate face abstracție de primul izvor european, Biblia.

Dacă textele biblice ne dau posibilitatea identificării înșelăciunii, într-un anumit moment al istoriei și, astfel cum am arătat mai sus, fapta este precizată ca atare în conținutul mai multor pasaje, nu același lucru se poate spune despre mărturiile laice din aceeași perioadă.

Este evident că încercarea de a-și înșela semenii aparține omului din cele mai vechi timpuri, chiar dacă modalitățile erau cu mult diferite de ceea ce înțelegem astăzi prin noțiunea de înșelăciune, însă nu s-au păstrat multe dovezi ale ceea ce în zilele noastre s-ar numi *modus operandi*. Pe de altă parte, trebuie să avem în vedere că furtul reprezenta,

²³ *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română. Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan-Al. Rosetti, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009, pg. 554

²⁴ *Ibidem*, pg. 360

chiar din acele vremuri, activitatea tipică prin care se lezau relațiile sociale privind patrimoniul²⁵, aceeași concluzie putând fi trasă și cu privire la prezent.

Codul lui Hammurabi²⁶ nu are nicio mențiune referitoare la înșelăciune, însă prevedea pedeapsa cu moartea pentru cel care acuza o altă persoană fără să aducă vreo dovadă în acest sens. Indirect, o astfel de prevedere (dincolo de nementionarea între legi a înșelăciunii) constituia o protecție destul de importantă pentru cei care aveau intenția de a înșela, întrucât păgubiții care i-ar fi acuzat riscau să fie uciși dacă se constata că nu au reușit să probeze susținerile lor.

În perioada Greciei antice și în timpul civilizației romane, majoritatea faptelor de înșelăciune vizau vânzarea și schimburile de mărfuri. Fie că se exagera calitatea produselor, fie că se făceau schimburi total dezavantajoase pentru unul dintre comercianți, faptele ilicite vizau, cu siguranță, astfel de relații comerciale.

În perioada romană, în faza primitivă și începutul celei clasice, faptele de înșelăciune erau încadrate în termenul general de furt care era considerat un delict privat, iar modalitatea de soluționare a unui astfel de conflict era de cele mai multe ori lăsată la latitudinea persoanei păgubite²⁷. Ulterior, urmare a intervenției pretorilor au fost recunoscute delictate private noi, care în epoca anterioară fie nu erau cunoscute, fie nu erau pedepsite, respectiv *metus, dolus, rapina și fraus creditorum*²⁸.

C. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune pe teritoriul României înainte de Unirea Principatelor Române

După cum am arătat în cadrul analizei protecției patrimoniului pe teritoriul României, din mărturiile istoricilor antichității rezultă că printre obiceiurile geto-dacilor era și acela de a sancționa furtul care, fiind o faptă cu caracter general, îngloba și o parte din ceea ce astăzi se definește ca infracțiune de înșelăciune.

Ulterior, după cucerirea Daciei de către romani, obiceiurile dacilor s-au amestecat cu legislația romană, simbioza daco-romană manifestându-se astfel și în ceea ce privește dreptul.

Nu există mărturii cu privire la sancționarea faptelor de înșelăciune în perioada obștilor sătești sau a Legii țării, însă este foarte probabil ca aceasta să fie pedepsită în

²⁵ Vasile Dobrinoiu, Norel Neagu, *Drept penal, partea specială*, Editura Universul Juridic, București, 2014 pg. 201

²⁶ Horia Radu Oprea, *op.cit.*, pg.1

²⁷ Emil Molcuț, Dan Oancea, *op.cit.*, pg 317-318

²⁸ *Ibidem*, pg. 327

continuare ca și faptă de furt întrucât, astfel cum am precizat mai sus, influența romană cu privire la reglementările ulterioare era, totuși, una covârșitoare²⁹.

D. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune în Codul penal din 1865

Unirea Principatelor Române a adus cu sine necesitatea unificării legislației penale. După cum am precizat la subcapitolul similar cu privire la protecția patrimoniului, Codul penal din 1865³⁰ (de inspirație franceză și prusacă) a realizat îmbinarea dintre reglementările cu caracter penal în vigoare în cele două țări românești și a celor mai importante norme penale europene de la acea dată.

Infracțiunea de înșelăciune se regăsea în cadrul Titlului IV, denumit *Crime și delictes în contra particularilor*, Capitolul II (*Crime și delictes contra proprietăților*), secțiunea V – denumită *Înșelăciune sau escrocherie*.

Articolele 332 și 334 din Cod sunt asemănătoare cu actualele prevederi, cu anumite diferențe nesemnificative, cu excepția alin.3 din articolul 334 care condamnă un șantaj, denumindu-l înșelăciune.

Tot în cadrul infracțiunii de înșelăciune erau prevăzute și fapte ca înșelăciunea la măsurătoare sau la calitatea mărfurilor (art. 336 și 337), distrugerea de înscrisuri (art. 338) dar și infracțiuni privind dreptul de autor (art. 339 – 342). De remarcat că, potrivit art. 342 alin.1 și 2 C.pen. se pedepsea, ca înșelăciune sau escrocherie, fapta unui director sau manager de teatru care reprezenta pe scenă scrieri teatrale fără acordul autorului operei respective, acesta din urmă primind drept despăgubire toate sumele obținute în spectacolul respectiv.

E. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune în Codul penal din 1936

Venirea la putere a Regelui Carol al II-lea a generat mai multe transformări la nivel social, economic și politic. Apropierea războiului, stilul dictatorial al Regelui, discrepanțele dintre locuitorii *Micului Paris* și ceilalți români, dar și necesitatea unei unificări a legislației penale după Marea Unire din 1918, au determinat adoptarea unui nou Cod penal.

²⁹ Igor Botezatu, *Analiza juridico-istorică a reglementărilor referitoare la infracțiunea de escrocherie* în Revista Națională de Drept nr.1/2010, pg. 80

³⁰ Codul penal publicat în M. Of. la 30 octombrie 1864

În noua reglementare, înșelăciunea a fost prevăzută în cadrul Titlului XIV (*Crime și delictе contra patrimoniului*) la Capitolul III (*Delictе contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii*), Secțiunea VII, articolul 549.

La articolul 550 se prevedeau pedepse mai mari pentru autorul calificat al faptei, la articolul 551 se descria înșelăciunea în convenții, la articolul 552 era reglementată înșelăciunea privind emigranții, la articolul 553 infracțiunea de emitere a unui cec fără acoperire (în condițiile în care emitentul cunoștea că nu are provizia necesară sau o retrăgea fraudulos), iar la articolul 554 se prevedea înșelăciunea privind asigurările.

F. Reglementarea și pedepsirea infracțiunii de înșelăciune în Codul Penal din 1969

Păstrând modificările aduse prin Decretul nr. 192/1950 cu privire la delimitarea infracțiunilor săvârșite împotriva avutului obștesc de cele care vizează proprietatea privată, legiuitorul a consacrat Titlul III pentru infracțiunile contra avutului personal sau particular. Cu privire la infracțiunea de înșelăciune, noua reglementare a realizat o comprimare a articolelor din Codul penal din 1936, prevăzând o singură infracțiune, în cadrul articolului 215.

Neindicarea tuturor modalităților de săvârșire a infracțiunii de înșelăciune prevăzute în legislația anterioară nu a presupus, în niciun caz, dezincriminarea acestor fapte, ci doar o sistematizare a reglementării, ele fiind în continuare sancționate în cadrul articolului 215 din noua reglementare, mai ales în cadrul alin. 2, care se referă la mijloace frauduloase³¹.

Apariția unor cazuri cu mare impact social (cum ar fi dosarele Caritas sau Gerald) au determinat legiuitorul să modifice drastic pedepsele pentru infracțiunea de înșelăciune. Astfel, prin OUG nr. 140/1996, în afara majorării sancțiunilor pentru faptele de înșelăciune deja reglementate, s-a introdus (în cadrul articolului 215) și aliniatul 5, care prevedea pedepse de la 10 la 20 de ani pentru infracțiunea de înșelăciune cu consecințe deosebit de grave. În plus, urmare a ineficienței sancționatorii a Legii nr. 59 din 1934 asupra cecului, s-a reglementat la aliniatul 4 al articolului 215 c.pen. o altă modalitate, denumită în literatura de specialitate ca înșelăciunea prin emiterea de cecuri fără acoperire³².

³¹ Vintilă Dongoroz, Gheorghe Dărăngă, Siegfried Kahane, Dumitru Lucinescu, Aurel Nemeș, Mihai Popovici, Petre Sârbulescu, Vasile Stoican, *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Prezentare comparativă*, Editura Politică, București, 1968, pg. 141.

³² Vasile Dobrinou, Norel Neagu, *op.cit.*, pg. 331

Nici modificarea adusă cuantumului pedepselor cu privire la infracțiunea de înșelăciune nu i-a descurajat pe infractori, cel mai elocvent exemplu fiind cazul FNI (Fondul Național de Investiții), societate care a funcționat în perioada 1996-2000. Potrivit hotărârii definitive de condamnare³³, inculpații au pus la punct un plan de inducere în eroare a deponenților, bazat pe o publicitate agresivă, garantându-le dobânzi foarte mari și menționându-le permanent că depozitele sunt garantate. În plus, sintagma de *Fond Național* și folosirea siglei S.C. CEC Valori Imobiliare, au fost de natură a spori încrederea nejustificată a deponenților în acest sistem piramidal³⁴. Deși întreaga afacere s-a dovedit a fi o escrocherie și inculpații au fost condamnați la închisoare pentru înșelăciune cu consecințe deosebit de grave (pedepsele maxime fiind de 10 ani), prejudiciul pe care l-au înregistrat deponenții nu a putut fi recuperat.

Exemplele prezentate demonstrează, din punctul nostru de vedere, justețea agravării limitelor de pedeapsă cu privire la infracțiunea de înșelăciune.

În **Capitolul II** am analizat infracțiunea de înșelăciune prevăzută de art. 244 din Codul penal actual:

1. Aspecte preliminare

Potrivit art. 244 Cod penal:

„Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani

³³ Decizia nr. 2098 din 4 iunie 2009, pronunțată în dosarul nr. 24632/3/2006 al Î.C.C.J., nepublicată

³⁴ În motivarea deciziei Î.C.C.J. s-au reținut, printre altele, următoarele: *Cu privire la materialele publicitare difuzate și adresate investitorilor, s-a constatat încălcarea flagrantă a dispozițiilor Titlului III Cap. 3 din Regulamentul nr. 9/1996. Începând cu luna iunie 1998, S.C. Sov Invest S.A. nu a mai solicitat avizul C.N.V.M., pentru ca din luna decembrie 1999, avizarea să fie făcută, potrivit legii, de către Uniunea Națională a Organismelor de Plasament (UNOPC) al cărei președinte a fost chiar inculpata V. I. M., până în luna mai 2000. Inculpata, în materialele publicitare, a menționat în mod nereal că investitorilor li se garantează returnarea în orice situație a sumelor investite, difuzând prin mijloacele mass-media informația privind încheierea unei polițe de asigurare între SC Omnisig SA și F.N.I., care ar asigura sumele depuse de investitori, deși, în realitate, polița de asigurare și-a încheiat valabilitatea la 01.12.1998, astfel că după această dată depunerile investitorilor nu au mai avut nici o garanție. Tot pentru sporirea încrederii investitorilor, începând cu luna august 1999, în materialele publicitare a fost folosită sigla SC C.E.C. Valori Mobiliare, în condițiile în care aceasta a început distribuirea pentru S.C. Sov Invest S.A. în martie 2000. Deși această societate era independentă de SC C.E.C. SA, prin denumirea sa a indus în eroare investitorii, creând aparența că distribuitorul F.N.I. era chiar C.E.C., societate de stat care se bucura de încrederea populației.*

Înșelăciunea prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

Împăcarea înlătură răspunderea penală”

2. Structura incriminării

Potrivit art. 244 C. pen. coroborat cu art. 256 indice 1 C. pen., infracțiunea de înșelăciune conține o variantă tip și două variante agravate.

Varianta tip, prevăzută de alin.1, constă în „*inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă.*”

Varianta agravată, prevăzută de alin.2 constă în săvârșirea infracțiunii de înșelăciune prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase. Legiuitorul a precizat în cadrul acestui aliniat că, în situația în care mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se va reține un concurs de infracțiuni, fără ca înșelăciunea să absoarbă, în conținutul ei, fapta prevăzută de legea penală care a fost comisă pentru a facilita inducerea în eroare a persoanei vătămate. În această situație ne aflăm în prezența unei conexități etiologice, prevăzută de art. 38 alin. 1 teza a II-a Cod penal.

Ultima variantă agravată comună, pentru ambele modalități prevăzute de alin.1 și 2 ale articolului 244, o reprezintă prevederea de la art. 256 indice 1 C. pen., care vizează consecințele deosebit de grave, respectiv o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei (după cum rezultă din dispozițiile explicative ale art. 183 C.pen.). De precizat că articolul 256 indice 1 C. pen. este aplicabil majorității infracțiunilor contra patrimoniului prevăzute în cadrul Titlului II.

3. Condiții preexistente

A. Obiectul infracțiunii

a) Obiectul juridic generic al infracțiunii de înșelăciune, comun tuturor infracțiunilor prevăzute în cadrul Titlului II al Codului penal, îl constituie relațiile sociale a căror existență, dezvoltare și desfășurare depind de apărarea patrimoniului.

b) Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute de art. 244 C.pen. îl reprezintă relațiile sociale patrimoniale care nu se pot desfășura decât în condițiile în care persoanele

implicate manifestă bună-credință. Pe de altă parte, între subiecții relațiilor patrimoniale trebuie să existe încredere reciprocă deplină, oricare dintre persoanele care acționează prin inducerea în eroare a unuia sau mai multor participanți la relațiile social-economice descrise, putând determina (independent de răspunderea penală pentru fapta prevăzută de art. 244 c.pen.) o îndoială cu privire la desfășurarea, în viitor, a unor activități asemănătoare.

c) Obiectul material al infracțiunii de înșelăciune îl constituie bunul mobil sau imobil sau înscrisurile cu valoare patrimonială, inclusiv drepturi, obligații sau acțiuni cu caracter patrimonial, care au fost obținute prin activitatea de inducere în eroare a victimei.

În situația în care obiectul material al infracțiunii vizează un înscris cu o valoare materială (cum ar fi obligațiunea bancară, acțiunile sau un bilet la loterie) care privește un drept real sau de creanță, se poate afirma că obiectul material indirect al infracțiunii de înșelăciune este reprezentat de bunul asupra căruia poartă acel drept³⁵.

B. Subiecții infracțiunii

a) Subiectul activ al infracțiunii de înșelăciune poate fi orice persoană fizică sau juridică, dacă îndeplinește condițiile generale ale răspunderii penale – capacitatea, responsabilitatea și libertatea de voință (în cazul persoanei fizice), respectiv personalitatea juridică și capacitatea juridică penală (în cazul persoanei juridice)³⁶.

b) Subiectul pasiv al infracțiunii de înșelăciune este persoana fizică sau juridică al cărei patrimoniu a fost lezat prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală.

În literatura de specialitate s-a reținut că subiectul pasiv poate fi chiar o persoană care deținea în mod nelegitim bunul, dacă este victima amăgirii făptuitorului și adoptă o conduită prin care-i este afectat folosul patrimonial injust³⁷.

C. Timpul și locul săvârșirii infracțiunii nu au relevanță juridică, însă există situații în care pot fi avute în vedere ca și criterii de individualizare a pedepsei.

4. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă

a) Elementul material al infracțiunii de înșelăciune constă într-o acțiune de inducere în eroare, de amăgire, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, ceea ce determină victima să dispună de o parte a patrimoniului său în folosul autorului faptei. Nu are relevanță (cu privire la existența

³⁵ Constantin Duvac, *Înșelăciunea în noul Cod penal*, în *Dreptul* nr. 1/2012, pg. 107

³⁶ Mihai Adrian Hotca, *Manual de drept penal, partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2022, pg. 185-192

³⁷ Mihail Udrouiu, *Sinteze de Drept penal, partea specială*, Volumul II, Editura C.H.Beck, București, 2022, pg. 557

elementului material) dacă făptuitorul a folosit doar unul din modurile de inducere în eroare indicate, sau amândouă³⁸.

Varianta agravată prevăzută de art. 244 alin.2 C. pen. vizează săvârșirea infracțiunii de înșelăciune prin folosirea (de către făptuitor) de nume sau calități mincinoase sau alte mijloace frauduloase.

Folosirea de nume mincinoase presupune, evident, că infractorul se prezintă sub o altă identitate – putând folosi numele altei persoane sau un nume inventat. În prima situație, se va reține varianta agravată, dacă făptuitorul, cunoscând că X are o datorie la Y, se va duce la soția lui X (despre care are informații că nu-l cunoaște pe Y) și se va prezenta ca fiind Y, pentru a încasa suma de bani datorată.

Folosirea de calități mincinoase presupune ca autorul faptei să utilizeze funcții sau titluri, pe care în realitate nu le are, pentru a facilita inducerea în eroare a persoanei vătămate. Potrivit dicționarului juridic³⁹, calitățile mincinoase reprezintă calități care nu corespund adevărului pe care subiectul de drept penal pretinde că la îndeplinește (el sau o altă persoană) în vederea inducerii sau menținerii în eroare a altei persoane.

Varianta agravată comună mai multor infracțiuni contra patrimoniului (furtul, tâlhăria, abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor, gestiunea frauduloasă, înșelăciunea, înșelăciunea privind asigurările și exploatarea patrimonială a unei persoane) este prevăzută de art. 256 indice 1 Cod penal și vizează producerea unor consecințe deosebit de grave. Prin raportare la art.183 Cod penal, consecințele deosebit de grave reprezintă o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei.

Odată cu apariția noului Cod penal, în afară de înlăturarea variantelor alternative ale infracțiunii de înșelăciune (care au fost analizate mai sus), legiuitorul a renunțat și la varianta agravată prevăzută de art. 215 alin.5 din vechea reglementare. Această soluție a fost criticată în literatura de specialitate⁴⁰ – pe bună dreptate, considerăm noi – chiar de la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009, în raport cu imposibilitatea de a se face o diferențiere (prin limitele de pedeapsă) între o infracțiune cu un prejudiciu foarte mic (de exemplu - 1000 de lei) și una care a produs o pagubă importantă (de milioane de lei) în patrimoniul victimei.

Prin OUG nr. 18/2016⁴¹ a fost introdus Capitolul VI al Titlului II C.pen., (care conține un singur articol, respectiv art. 256 indice 1), care sancționează, asemănător cu

³⁸ Dumitru Lucinescu în Teodor Vasiliu, Doru Pavel, George Antoniu, Dumitru Lucinescu, Vasile Papadopol, Virgil Rămureanu, *op.cit.*, pg. 319

³⁹ Definiție disponibilă la <https://legeaz.net/dictionar-juridic>

⁴⁰ Constantin Duvac, *op.cit.*, pg. 105

⁴¹ Ordonanța de Urgență nr. 18 din 18 mai 2016, publicată în M. Of. nr. 389 din 23 mai 2016

articolul 215 alin.5 C.pen. anterior, infracțiunea de înșelăciune cu consecințe deosebit de grave.

Diferența față de vechea reglementare este determinată de înțelesul actual al noțiunii de consecințe deosebit de grave, așa cum este definită de art. 183 C.pen., care se limitează la o pagubă de peste 2.000.000 lei, fără a avea în vedere și o perturbare deosebit de gravă a activității persoanei vătămate⁴².

Motivele pentru care legiuitorul a renunțat la o parte din conținutul art. 146 C. pen.1969 sunt ușor de explicat: pe de o parte nu se mai justificau referirile separate la autoritățile publice și la persoanele juridice de interes public⁴³, iar pe de altă parte, atâta timp cât varianta agravată prevăzută de articolul 256 indice 1 se referă doar la infracțiunile contra patrimoniului, pare firesc ca protecția pe care o conferă această normă penală să vizeze doar relațiile sociale care corespund obiectului generic comun al Titlului II din actuala reglementare.

Dincolo de argumentele invocate mai sus, considerăm că s-ar impune sancționarea în varianta agravată prevăzută de art. 244 coroborat cu art. 256 indice 1 C. pen., a unor fapte care au generat urmări grave cu privire la viața sau dezvoltarea unei persoane fizice.

Cu privire la varianta agravată propusă de lege ferenda, urmează să avem în vedere și dispozițiile similare din legislațiile germane, spaniole și portugheze cu privire la infracțiunea de înșelăciune, care confirmă posibilitatea aplicării unei pedepse mărite în situația în care, urmare a infracțiunii contra patrimoniului, persoana prejudiciată rămâne într-o situație dificilă din punct de vedere economic:

Astfel, potrivit art. 263 alin.3 pct. 3 C.pen. german⁴⁴ constituie o cauză deosebit de gravă săvârșirea infracțiunii de înșelăciune atunci când făptuitorul aduce o altă persoană în dificultăți financiare.

În raport de dispozițiile art. 218 alin.2 lit. d C.pen. portughez⁴⁵ infracțiunea de înșelăciune este calificată dacă persoana prejudiciată rămâne într-o situație dificilă din punct de vedere economic.

Art. 250 alin. 1 pct. 4 C.pen. spaniol⁴⁶ prevede că escrocheria prezintă o gravitate deosebită (fiind sancționată cu pedepse mărite) avându-se în vedere valoarea fraudei,

⁴² Potrivit art. 146 C. pen. 1969 prin consecințe deosebit de grave se definea o pagubă mai mare de 200.000 de lei sau o perturbare deosebit de gravă a activității, cauzată unei autorități publice sau oricăreia dintre unitățile la care se referă art. 145, ori altei persoane fizice sau juridice

⁴³ După cum am arătat în Capitolul I al prezentei lucrări, CCR a apreciat, în cadrul mai multor decizii, că nu se justifică protejarea diferită a patrimoniului public față de cel privat

⁴⁴ Codul penal german, adoptat la 15 mai 1871, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1872, versiunea actuală promulgată la 13 noiembrie 1998, publicată în Monitorul Federal nr. I pg. 3322, versiunea din 2025 disponibilă la <https://www.gesetze-im-internet.de>

⁴⁵ Codul penal portughez, aprobat prin Decretul-lege nr. 400 din 23 septembrie 1982, republicat prin Legea nr. 59 din 4 septembrie 2007, versiunea din aprilie 2025 disponibilă la <https://diariodarepublica.pt>

esența prejudiciului și situația economică în care rămâne victima sau familia acesteia, ca urmare a fraudei.

În situația în care această propunere de lege ferenda ar fi admisă, este evident că rolul de a constata, de la caz la caz, situația dificilă în care a ajuns victima infracțiunii, ar reveni organelor judiciare, existând suficiente elemente pe care acestea să le aibă în vedere pentru respectarea principiilor fundamentale ale dreptului penal. Criteriile care ar trebui să stea la baza aprecierii organului judiciar cu privire la situația economică dificilă a persoanei vătămate, ca urmare a săvârșirii infracțiunii de înșelăciune ar fi următoarele:

- verificarea stării financiare a victimei de dinainte de săvârșirea infracțiunii;
- analizarea impactului economic al infracțiunii asupra patrimoniului persoanei vătămate, prin raportare la starea financiară inițială a acesteia;
- verificarea posibilității de a se întreține a persoanei vătămate după producerea prejudiciului prin săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 244 C.pen.

În plus, pentru aprecierea situației economice a victimei, ca urmare a săvârșirii asupra sa a unei infracțiuni de înșelăciune, ar putea fi avute în vedere și următoarele criterii, reținute în legislația și practica judiciară spaniolă⁴⁷: dacă persoana vătămată este pensionar și nu are alte venituri în afara pensiei, dacă înșelăciunea a vizat toate economiile victimei sau dacă, urmare a săvârșirii faptei prevăzute de legea penală, activitatea comercială a persoanei vătămate a fost perturbată definitiv.

În legătură cu criteriile expuse mai sus, este evident că această variantă agravată nu poate fi incidentă decât în situația în care, urmare a săvârșirii unei înșelăciuni, persoana vătămată ajunge aproape de limita de subzistență, simpla micșorare a patrimoniului nefiind suficientă pentru a se reține existența unei situații dificile din punct de vedere economic. Doar în situația în care paguba ar fi mai mare de 2.000.000 lei, s-ar aplica, bineînțeles, dispozițiile art. 256 indice 1 C.pen.

Raportat la aceste considerente, apreciem că s-ar impune completarea art. 244 C.pen. cu următorul aliniat:

Dacă faptele prevăzute la alin.1 și 2 au adus persoana vătămată într-o situație dificilă din punct de vedere economic, limitele de pedeapsă se majorează cu jumătate.

⁴⁶ Codul penal spaniol, adoptat prin Legea nr. 10 din 1995, publicat în M. Of. la 23 noiembrie 1995, varianta din 2025 disponibilă la <https://www.conceptosjuridicos.com>

⁴⁷ *Infra* pg. 190

b) **Urmarea imediată** constă în pricinuirea unei pagube materiale persoanei care a fost indusă în eroare.

c) **Raportul de cauzalitate.** Pentru existența infracțiunii de înșelăciune este necesară existența unui raport de cauzalitate între acțiunea de inducere în eroare și paguba produsă.

B. Latura subiectivă

În opinia noastră, infracțiunea de înșelăciune nu poate fi săvârșită decât cu intenție directă, aceasta fiind calificată prin scopul de a obține un folos patrimonial injust.

Cerințe esențiale. După cum am precizat mai sus, în cazul infracțiunii de înșelăciune intenția este calificată prin scop care reprezintă, totodată, și cerința esențială pentru realizarea laturii subiective, respectiv de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust.

C. Forme, modalități și sancțiuni

a) Formele infracțiunii de înșelăciune

Infracțiunea prevăzută de art. 244 Cod penal este susceptibilă de toate formele imperfecte. Sunt identificabile și posibile actele preparatorii, tentativa, dar și etapa consumării și etapa epuizării.

Actele preparatorii în cazul infracțiunii de înșelăciune sunt posibile, dar nu sunt incriminate. În situația în care actele pregătitoare constau în acte de complicitate anterioară care au contribuit la activitatea de inducere în eroare a victimei, ele vor fi sancționate ca atare⁴⁸.

Tentativa la infracțiunea prevăzută de art. 244 C. pen. este posibilă și, potrivit art. 248 C. pen. (prin raportare la art. 244), se sancționează.

Consumarea

Spre diferență de infracțiunile de pericol, unde consumarea are loc instantaneu (respectiv la momentul apariției stării de pericol – cu privire la infracțiunile de pericol concret⁴⁹, sau la momentul săvârșirii acțiunii sau inacțiunii infracționale prevăzute de lege – în cazul infracțiunilor de pericol abstract), infracțiunea de înșelăciune face parte din categoria infracțiunilor de rezultat, fiind evident că momentul consumării acesteia este

⁴⁸ Vintilă Dongoroz în Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca, *op.cit.*,pg. 532; Ion Rusu, Ioana Rusu, Bogdan Bîrzu, *op.cit.*, pg. 238

⁴⁹ Mihai Adrian Hotca, *op. cit.*. pg. 320

echivalent cu cel al producerii rezultatului, respectiv al producerii pagubei în patrimoniul victimei.

Epuizarea

În situația în care înșelăciunea este săvârșită în formă continuată, aceasta se consideră epuizată doar la momentul efectuării ultimei acțiuni, respectiv ultimul act al activității infracționale⁵⁰. Spre exemplu, în cazul infracțiunii de înșelăciune realizată printr-o convenție cu prestații succesive încheiată între făptuitor și persoana vătămată, chiar dacă aceasta se consumă încă de la prima prestație a victimei⁵¹, infracțiunea va fi epuizată la momentul executării integrale a contractului de către aceasta.

b) Modalitățile infracțiunii de înșelăciune

Variantele infracțiunii de înșelăciune prevăzute de Codul penal

Astfel cum am precizat mai sus (la analiza laturii obiective a înșelăciunii), infracțiunea prevăzută de art. 244 C. pen. conține o variantă simplă (prevăzută la alin.1), o variantă agravată (prevăzută de alin.2) și o variantă agravată comună, prevăzută de art. 256 indice 1 C. pen., raportat la dispozițiile art. 244 C. pen.

c) Sancțiuni

Potrivit noului Cod penal, înșelăciunea poate fi sancționată cu închisoare de la 6 luni la 7 ani și 6 luni:

În varianta simplă prevăzută de art. 244 alin.1 C. pen., sancțiunea este închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

În varianta prevăzută de art. 244 alin.2 și de art. 29 alin.4 din Legea nr. 236/2018 pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

În raport de dispozițiile art. 256 indice 1 C. pen., în cazul în care faptele prevăzute de art. 244 C. pen. au produs consecințe deosebit de grave, limitele de pedeapsă vor fi majorate cu jumătate:

- în cazul art. 244 alin.1 pedeapsa va fi de la 9 luni la 4 ani și 6 luni;
- în cazul art. 244 alin.2 pedeapsa va fi de la 1 an și 6 luni la 7 ani și 6 luni

Potrivit art. 244 alin.3 Cod penal **împăcarea** înlătură răspunderea penală, norma citată coroborându-se cu dispozițiile art. 159 Cod penal, care prevede că împăcarea poate

⁵⁰ Vintilă Dongoroz în Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca, *op.cit.*,pg. 532

⁵¹ Alexandru Boroș, *op.cit.*, pg. 99

interveni pentru infracțiunile pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu.

Posibilitatea înlăturării răspunderii penale pentru infracțiunea de înșelăciune, prin împăcare, reprezintă un aspect de noutate consacrat de reglementarea din 2014, legiuitorul dorind astfel să protejeze interesele persoanelor păgubite care au suferit un prejudiciu ca urmare a săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 244 C. pen.

În raport de dispozițiile art. 159 alin.3 C. pen., împăcarea nu poate interveni decât până la citirea actului de sesizare a instanței, și produce efecte doar cu privire la persoanele între care a intervenit.

Cu privire la posibilitatea înlăturării răspunderii penale prin împăcare, considerăm că aceasta nu este adecvată cu privire la infracțiunea de înșelăciune. Chiar dacă înțelegem rațiunile care au stat la baza adoptării unei astfel de soluții legislative, respectiv protejarea patrimoniul persoanelor păgubite, prin determinarea autorului faptei să restituie prejudiciul pentru a se împăca cu victima și să stingă acțiunea penală pornită împotriva sa, considerăm că există argumente contrare solide:

- în primul rând, raportându-ne la specificul infracțiunii de înșelăciune, care presupune manipularea și inducerea în eroare a victimei, considerăm că există o probabilitate destul de mare ca infractorul să determine persoana vătămată să accepte o împăcare fără a-i restitui vreo sumă de bani. Practic, escrocul nu trebuie decât să apeleze la aptitudinile și la experiența sa pentru a induce sau menține în eroare victima și a se împăca, iar soluția de încetare a procesului penal este definitivă, ireversibilă, pericolul ca autorul faptei să scape nepedepsit fără a restitui prejudiciul fiind destul de mare;
- este firesc ca organele de urmărire penală să nu acorde o importanță deosebită efectuării de cercetări cu privire la infracțiunile de înșelăciune, în condițiile în care cunosc faptul că, deși alocă timp și energie pentru administrarea probatoriului necesar dovedirii vinovăției persoanelor cercetate, există posibilitatea ca oricând făptuitorul să se împăce cu persoana vătămată și, astfel, munca depusă în cursul urmăririi penale să nu mai aibă niciun rezultat.

În aceste condiții, apreciem că pentru protejarea reală a intereselor victimelor infracțiunilor de înșelăciune, înlăturarea răspunderii penale prin împăcare ar trebui să fie posibilă doar în condițiile în care persoana cercetată ar restitui integral persoanei vătămate prejudiciul produs prin fapta prevăzută de legea penală, urmând ca îndeplinirea acestei obligații să fie verificată, de la caz la caz, de organele judiciare. În acest sens, avem deja exemplul art. 10 din Legea 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale,

care prevede că în situația în care prejudiciul cauzat este mai mic sau egal cu 50.000 EURO, plata acestuia înlătură răspunderea penală și presupune aplicarea unei sancțiuni cu caracter administrativ, dovada efectuării plății în contul ANAF fiind suficientă pentru ca organul de urmărire penală sau instanța să facă aplicarea art.10 din legea specială.

Cu privire la termenul până la care se poate acoperi integral prejudiciul pentru a se înlătura răspunderea penală, apreciem că acesta ar trebui să fie același cu cel prevăzut de art. 10 din Legea nr. 241/2005, respectiv primul termen de judecată.

Având în vedere argumentele expuse, formulăm următoarea propunere de lege ferenda, cu privire la art. 244 alin.3 C.pen.:

Împăcarea înlătură răspunderea penală cu condiția acoperirii integrale a prejudiciului.

5. Aspecte privind acțiunea civilă în cadrul procesului penal privind înșelăciunea

Înșelăciunea este o faptă prevăzută de legea penală a cărei existență depinde de producerea unui prejudiciu, după cum rezultă din definiția prevăzută la art. 244 C.pen., pricinuirea unei pagube fiind o condiție sine qua non pentru întrunirea tipicității obiective a infracțiunii care face obiectul analizei noastre. Ca atare, latura penală a procesului desfășurat cu privire la această infracțiune este strâns legată de soluționarea laturii civile.

Este firesc ca în cazul condamnării inculpatului pentru infracțiunea prevăzută de art. 244 C.pen. instanța să dispună și obligarea acestuia la plata prejudiciului cuvenit părții civile, în situația în care acesta nu a fost recuperat înainte de pronunțarea soluției de către judecător. Totuși, sunt situații în care deși, din punct de vedere al dreptului penal, partea civilă ar fi îndreptățită la plata prejudiciului, prevederile din legile speciale nepenale care stabilesc o altă modalitate prin care persoana păgubită poate fi dezdăunată au prioritate în fața dispozițiilor procedurale penale.

Capitolul III a fost consacrat analizei infracțiunii de înșelăciune în raport cu alte fapte prevăzute de legea penală:

1. Înșelăciunea și infracțiunea de trafic de influență⁵²

Importanța distincției dintre cele două infracțiuni rezidă nu doar în raport de limitele de pedeapsă diferite sau pentru determinarea competenței organelor judiciare în cadrul procesului penal, ci mai ales pentru stabilirea calității procesuale a persoanei care

⁵² Prezentul subcapitol a fost publicat, integral, în Jurnalul Conferinței Internaționale Challenges of the Knowledge Society 2024 (pg. 123-131)

interacționează cu autorul infracțiunii: dacă, la infracțiunea de înșelăciune, persoana care este indusă în eroare are calitatea de parte civilă/persoană vătămată în cadrul procesului penal, cel care este *victimă* unui trafic de influență va fi, la rândul său, tras la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 292 c.pen.

2. Înșelăciunea și infracțiunea de abuz de încredere

Fiind infracțiuni care fac parte din categoria celor contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii, este firesc ca abuzul de încredere și înșelăciunea să aibă obiect juridic similar. În plus, și condiția unei relații preexistente între făptuitor și victimă, este un element comun celor două fapte prevăzute de legea penală.

Deosebirea esențială între cele două infracțiuni este modul în care bunul ajunge în posesia făptuitorului: prin manopere dolosive, frauduloase – în cazul infracțiunii de înșelăciune, sau de bunăvoie – în cazul infracțiunii de abuz de încredere. În opinia noastră, împrejurarea că bunul este deținut cu un titlu (la infracțiunea de abuz de încredere) nu este neapărat un criteriu de diferențiere între cele două fapte prevăzute de legea penală.

3. Înșelăciunea și infracțiunea de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor

Dacă în ceea ce privește varianta tip a infracțiunii de abuz de încredere prin fraudarea creditorilor, există o diferență vizibilă față de infracțiunea care constituie subiectul prezentei lucrări, varianta asimilată a faptei prevăzute de art. 239 Cod penal reprezintă, în opinia noastră, o veritabilă infracțiune de înșelăciune, având elemente constitutive similare.

Împrejurarea că infracțiunea prevăzută de art. 239 alin.2 Cod penal presupune ca autorul faptei să achiziționeze bunuri sau servicii de la victima sa, nu constituie o diferențiere față de latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 244 Cod penal, legiuitorul descriind, astfel, o variantă specială a înșelăciunii.

În condițiile în care fapta prevăzută de alin.2 al articolului 239 C.pen. are similarități evidente cu infracțiunea de înșelăciune, opinia noastră este că nu a existat nicio justificare de ordin juridic sau social-economic pentru ca legiuitorul să considere că acțiunea persoanei care achiziționează bunuri știind că nu le poate plăti reprezintă un abuz în serviciu prin fraudarea creditorilor. Vom arăta, în continuare, motivele pentru care, atât din punct de vedere teoretic cât și practic, soluția legislativă analizată este cel puțin criticabilă:

După cum am precizat mai sus, la momentul analizării relației dintre infracțiunile prevăzute de art. 244 C. pen. și art. 238 C. pen., abuzul de încredere presupune existența unui raport juridic patrimonial între autor și victimă, în baza căruia se transferă detinerea unui bun⁵³ pe care, ulterior, făptuitorul și-l însușește pe nedrept sau refuză să-l restituie. În cazul infracțiunii de înșelăciune bunul intră în posesia autorului faptei prin inducerea în eroare a persoanei vătămate, ceea ce înseamnă că săvârșirea infracțiunii începe de la momentul remiterii bunului respectiv.

În raport cu această diferențiere esențială dintre cele două fapte prevăzute de legea penală, este evident că achiziționarea de bunuri de către o persoană care, chiar la momentul intrării în posesia acestora, știe că nu le va putea plăti, constituie o înșelăciune și nu un abuz de încredere, neexistând vreun motiv temeinic pentru ca infracțiunea astfel descrisă să poarte denumirea marginală a textului prevăzut de art. 239 C. pen.

În plus, considerăm că, în raport de modalitatea în care este descrisă, fapta prevăzută de art. 239 alin.2 C. pen. constituie o variantă complexă a infracțiunii de înșelăciune, autorul creează o aparență de legalitate în momentul achiziționării produselor sau serviciilor, promițând că va plăti contravaloarea acestora, ceea ce determină concluzia unei gravități sporite a infracțiunii, față de simpla prezentare a unei fapte mincinoase ca adevărate.

În concluzie, în raport de toate argumentele expuse, apreciem că reglementarea faptei de achiziționare de produse și servicii de către o persoană care știe că nu le va putea plăti, producând astfel o pagubă creditorului, ar trebui să fie prevăzută de art. 244 C. pen., motiv pentru care propunem, de lege ferenda, abrogarea art. 239 alin.2 C. pen. și completarea art. 244 C. pen. cu următorul aliniat:

Fapta persoanei care, știind că nu va putea plăti, achiziționează bunuri ori servicii producând o pagubă creditorului, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

4. Înșelăciunea și infracțiunile de fals⁵⁴

Opinia noastră este că eventuale asemănări și controverse legate de reținerea în concurs a infracțiunii de înșelăciune și faptele prevăzute în Titlul IV pot apărea doar în situația folosirii efective a falsurilor, simpla falsificare a unor înscrisuri, instrumente de plată, monezi sau date informatice (chiar dacă se va reține infracțiunea de fals

⁵³ Vasile Dobrinou, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinou, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *op.cit.*, pg. 275

⁵⁴ Prezentul subcapitol a fost publicat în Jurnalul Conferinței Internaționale Challenges of the Knowledge Society 2025

corespunzătoare) neputând avea relevanță în ceea ce privește infracțiunea de înșelăciune, aceste activități putând constitui doar acte preparatorii care nu sunt sancționate în cazul faptei prevăzute de art. 244 C. pen.

5. Înșelăciunea și infracțiunea de fraudă informatică

Deși fraudă informatică face parte tot din categoria infracțiunilor contra patrimoniului, specificul acesteia presupune interacțiunea dintre făptuitor și un sistem informatic, valoarea socială protejată prin norma penală fiind (alături de patrimoniu) buna-credință și încrederea persoanelor în ceea ce privește procesarea și stocarea datelor în cadrul unui sistem informatic⁵⁵. Putem afirma, raportat la cele două valori sociale protejate prin intermediul acestei reglementări, că infracțiunea prevăzută de art. 249 C. pen. are un obiect juridic complex.

6. Înșelăciunea și infracțiunea de furt

Deși ambele infracțiuni fac parte din Titlul II C.pen., având obiect juridic generic comun, delimitarea înșelăciunii față de furt rezultă inclusiv din includerea acesteia în Capitolul III – Infracțiuni contra patrimoniului, în timp ce Capitolul I este dedicat doar faptei de furt. Deosebirea esențială dintre cele două fapte prevăzute de legea penală constă în modul în care bunul ajunge în patrimoniul infractorului:

- în cazul faptei prevăzute de art. 244 C. pen., produsul infracțiunii iese din patrimoniul persoanei vătămate printr-o acțiune de inducere în eroare, cu mențiunea că, deși există un acord, acesta este viciat de autorul înșelăciunii, care acționează asupra psihicului victimei sale – determinând-o să acționeze în interesul său (de a obține un folos patrimonial injust);
- la infracțiunea de furt, bunul iese din posesia victimei fără consimțământul acesteia, neexistând o activitate de inducere în eroare, ci doar o deposedare fără drept realizată de autorul faptei prevăzute de legea penală, care și-l însușește prin simpla acțiune de *lua*re fără drept.

7. Înșelăciunea, obținerea ilegală de fonduri prevăzută de art. 306 C. pen. și infracțiunea prevăzută de art. 18 indice 1 din Legea nr. 78/2000

Am analizat împreună cele două infracțiuni citate mai sus întrucât au un conținut aproape identic, cu excepția subiectului pasiv secundar (autoritatea statului care acordă

⁵⁵ Vasile Dobrinou, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinou, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *op.cit.*, pg. 324

fondurile – în cazul infracțiunii prevăzute de art. 306 C. pen., respectiv Comisia Europeană⁵⁶ – în cazul infracțiunii prevăzute de Legea 78/2000).

Opinia noastră este că, atât infracțiunea prevăzută de art. 306 C. pen., cât și cea prevăzută de art. 18 indice 1 din Legea nr. 78/2000 reprezintă forme speciale ale infracțiunii de înșelăciune întrucât singurul motiv pentru care nu sunt încadrate la articolul 244 C. pen. îl reprezintă faptul că inducerea în eroare vizează o autoritate de stat, în cadrul unor proceduri specifice de acordare a unor fonduri publice sau din bugetul general al Comunităților Europene. Folosirea sau prezentarea de documente sau date false, inexacte ori incomplete având ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri de la o persoană juridică de drept privat, va fi sancționată ca înșelăciune săvârșită prin mijloace frauduloase.

8. Înșelăciunea și infracțiunea prevăzută de art. 84 din Legea nr. 59 din 1934 (Legea cecului)

Între infracțiunea prevăzută de art. 84 din Legea cecului și înșelăciune există o legătură de neconstat, consacrată de legiuitor prin reglementarea în art.215 alin.4 C.pen. 1969 a unei variante agravate a infracțiunii de înșelăciune, ce consta în emiterea unui cec asupra unei instituții de credit sau unei persoane, știind că pentru valorificarea lui nu există provizia sau acoperirea necesară, precum și fapta de a retrage provizia după remitere sau de a interzice trasului de a plăti înainte de expirarea termenului de prezentare.

Deși infracțiunea prevăzută de legea specială a cecului nu face parte din tema prezentei lucrări, ne permitem să exprimăm un punct de vedere cu privire la inutilitatea sancționării faptei prevăzute de art. 84 din Legea nr. 59/1934. Simpla emitere a unui cec fără a avea autorizarea trasului, disponibilul necesar sau căruia îi lipsește unul din elementele esențiale nu reprezintă, în opinia noastră, o faptă suficient de gravă pentru a face parte din sfera ilicitului penal. Eventuala folosire ulterioară a unui astfel de cec, cu intenția de a produce consecințe juridice constituie, indiscutabil, o infracțiune (fie înșelăciune, în situația în care scopul este de a obține un folos material injust, fie o altă faptă prevăzută de legea penală – spre exemplu un fals, dacă cecul folosit are o dată falsă, însă nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 244 C.pen.).

⁵⁶ Daniel Grădinaru, Obținerea ilegală de fonduri ale Uniunii Europene, Tendințe jurisprudențiale, 22 decembrie 2016, articol disponibil la <https://www.juridice.ro>

9. Înșelăciunea și infracțiunea de trafic de persoane

Asemănarea dintre cele două fapte prevăzute de legea penală vizează, în principiu, săvârșirea traficului de persoane prin inducerea în eroare sau prin amăgirea victimei. Dacă în alte situații analizate am arătat motivele pentru care anumite infracțiuni pot face parte din conținutul complex al înșelăciunii săvârșite prin folosirea de mijloace frauduloase, infracțiunea prevăzută de art. 244 poate fi regăsită în conținutul constitutiv al traficului de persoane, ori de câte ori traficanții va folosi metode specifice înșelăciunii pentru a-și atinge scopul infracțional, respectiv exploatarea persoanei vulnerabile.

10. Înșelăciunea și infracțiunea de luare de mită

În analiza acestei infracțiuni prin raportare la fapta care face obiectul studiului nostru, nu vom intra în detalii care vizează obiectul juridic, subiectul activ, latura obiectivă sau urmarea imediată, fiind evident că nu există nicio similitudine între cele două fapte prevăzute de legea penală.

Eventuale dificultăți în stabilirea încadrării juridice de către organele judiciare au apărut (sau pot apărea) doar în situația în care infractorul își declină, în mod nereal, calitatea de funcționar public care poate soluționa o cerere a unei persoane, solicitând bani sau alte foloase cu privire la un act care nu face parte din atribuțiile sale de serviciu.

11. Înșelăciunea și abuzul în serviciu

Din analiza structurii incriminării, condițiilor preexistente și a conținutului constitutiv al infracțiunii prevăzute de art. 297 C. pen. rezultă diferențe importante în comparație cu infracțiunea de înșelăciune: obiectul juridic al infracțiunii de serviciu constă în relațiile sociale care nu se pot desfășura fără asigurarea bunului mers al activității instituțiilor publice și a funcționarilor publici în timp ce, la înșelăciune, obiectul juridic special vizează relațiile sociale de ordin patrimonial, subiectul activ al abuzului în serviciu este calificat (funcționar public) în timp ce, la infracțiunea prevăzută de art. 244 C. pen., subiect activ poate fi orice persoană.

12. Înșelăciunea și șantajul

Între cele două infracțiuni analizate există diferențe majore, fiind prevăzute în capitole diferite ale Codului penal, obiectul juridic special al infracțiunii de șantaj constituindu-l, în principal, relațiile sociale referitoare la libertatea psihică a persoanei, spre diferență de înșelăciune – unde relațiile patrimoniale sunt cele apărute prin norma de incriminare.

Eventuale similitudini cu infracțiunea prevăzută de art. 244 C.pen. pot apărea doar în ipoteza prevăzută de varianta agravată a articolului 207 C.pen., respectiv de comiterea faptelor în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial pentru sine sau pentru altul, întrucât în această situație infracțiunea de șantaj poate avea drept consecință și crearea unei pagube în sarcina victimei concomitentă cu îmbogățirea ilicită a făptuitorului. Chiar și în acest caz ar trebui, în opinia noastră, să se rețină o diferență importantă între cele două fapte prevăzute de legea penală întrucât varianta agravată prevăzută la alin.3 al art. 207 C.pen. nu condiționează existența infracțiunii de obținerea unui folos patrimonial, ci doar de săvârșirea șantajului în acest scop.

13. Înșelăciunea și infracțiunea de exploatare a unei persoane vulnerabile

Infracțiunile prevăzute de art. 244 și 247 C. pen. fac parte dintre faptele prevăzute de legea penală care au în comun nesocotirea încrederii victimelor care intră în contact cu autorii acestora. În acest context, este evident că obiectul juridic generic este comun, însă obiectul juridic specific al infracțiunii prevăzute de art. 247 C.pen. este limitat la raporturile juridice care vizează desfășurarea în bune condiții a împrumuturilor de bani⁵⁷ sau (în cazul variantei agravate) relațiile sociale care vizează încrederea cu privire la transmiterea în condiții legale a drepturilor reale și ale drepturilor de creanță.

14. Înșelăciunea și infracțiunea de uzurpare de calități oficiale

Infracțiunea descrisă mai sus se deosebește substanțial de înșelăciune, fiind prevăzută în cadrul infracțiunilor privind autoritatea și frontiera de stat. Obiectul juridic special al acestei fapte prevăzute de legea penală îl reprezintă relațiile sociale care se bazează pe încrederea publică în autoritățile publice și în actele îndeplinite de funcționarii publici care poate fi realizată prin exercitarea calităților oficiale doar de către persoanele îndreptățite.

Întrucât faptele prevăzute de legea penală supuse comparației lezează valori sociale diferite, în situația în care o persoană își va declina calitatea mincinoasă de funcționar public care implică exercițiul autorității de stat, vor fi reținute ambele infracțiuni, în concurs.

14. Înșelăciunea și inducerea în eroare a organelor judiciare

Suntem de acord cu opinia potrivit căreia, în raport de conținutul constitutiv al faptei prevăzute de art. 268 C. pen., denumirea infracțiunii este oarecum forțată⁵⁸. În

⁵⁷ Constantin Duvac, *Exploatarea patrimonială a unei persoane în noul Cod penal*, în *Dreptul* nr. 3 din 2012, pg. 30

⁵⁸ Constantin Duvac, *op.cit.*, pg. 85

primul rând, prin raportare la infracțiunea prevăzută de art. 244 Cod penal, nu se justifică împrumutarea expresiei *inducerea în eroare*, aceasta putând crea anumite confuzii în condițiile în care între înșelăciune și infracțiunea prevăzută de art. 268 C. pen. există diferențe fundamentale.

Din analiza conținutului constitutiv al infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare și a condițiilor preexistente, nu se observă similitudini prin raportare la infracțiunea de înșelăciune, cu excepția faptului că ambele fapte prevăzute de legea penală presupun alterarea adevărului. Chiar și în acest context, considerăm că organele judiciare au suficiente elemente pentru a face diferența între cele două infracțiuni, iar posibilitatea reținerii acestora în concurs este doar ipotetică.

15. Înșelăciunea și infracțiunea de delapidare

Deși săvârșirea faptei prevăzute de art. 295 C. pen. presupune producerea unui prejudiciu, aceasta a fost prevăzută de legiuitor în cadrul infracțiunilor privind serviciul, ceea ce constituie un element important de diferențiere față de înșelăciune, consecința firească fiind și împrejurarea că, în cazul delapidării, subiectul activ este unul calificat, respectiv un funcționar public. O altă diferență importantă între cele două fapte supuse analizei este că, în cazul delapidării, subiectul activ trebuie să fie și administrator sau gestionar, calitatea de gestionar sau administrator și aceea de funcționar public trebuind îndeplinite cumulativ⁵⁹, iar bunurile care fac obiectul însușirii, folosirii sau traficării trebuie să se afle în gestiunea sau administrarea acestuia.

16. Înșelăciunea și infracțiunea de spălare a banilor

Întrucât între cele două infracțiuni există diferențieri vădite, nu se pune problema realizării unei comparații, ci doar de a verifica modalitatea în care, în contextul realizării elementului material al faptei prevăzute de art. 49 din Legea 129/2019 cu privire la un bun care provine din săvârșirii infracțiunii de înșelăciune, organele judiciare pot să rețină ambele infracțiuni, în concurs.

17. Înșelăciunea și evaziunea fiscală

Infracțiunile de evaziune fiscală sunt prevăzute într-o lege specială⁶⁰, având particularități care le diferențiază în mod evident de infracțiunea care face obiectul prezentei lucrări. Singura situație în care, în opinia noastră, s-ar pune problema unei

⁵⁹ Victoria Cristean, *Drept penal. Partea specială II*, Editura Universul Juridic, București, 2017, pg. 185

⁶⁰ Legea nr. 241 din 15 iulie 2015 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în M. Of. nr. 672 din 27 iulie 2005

analize în paralel a celor două fapte prevăzute de legea penală, este cea prevăzută la art. 9 alin.1 lit. c din Legea nr. 241/2005, respectiv evidențierea în contabilitatea a unor cheltuieli care nu au o bază reală, sau a altor operațiuni fictive.

18. Înșelăciunea și infracțiunile prevăzute de legea nr. 31/1990⁶¹

Nu ne propunem să analizăm toate infracțiunile prevăzute de Legea privind societățile comerciale, ci doar cele care pot avea legătură cu infracțiunea care face obiectul prezentului studiu. În acest sens, am identificat două situații în care se pot observa anumite asemănări, respectiv art. 271 alin.1 lit. a și b și art. 272 indice 1 alin.1 lit. a din Legea 31/1990⁶².

Principala asemănare între cele două infracțiuni și cea prevăzută de art. 244 C. pen. constă în alterarea adevărului, scopul fiind generic același, respectiv obținerea unui folos material pentru infractor, urmarea imediată fiind crearea unei pagube în patrimoniul unei persoane.

În cadrul **CAPITOLULUI IV** au fost analizate aspecte de drept comparat, în prezentul rezumat limitându-ne să prezentăm doar o parte dintre acestea:

Republica Moldova

Înșelăciunea este prevăzută de articolul 190 C. pen., în cadrul capitolului VI denumit Infracțiuni contra patrimoniului⁶³.

Potrivit art. 190 C. pen. constituie escrocherie „*dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere, inducere sau menținere în eroare.*” Fapta este mai gravă dacă este săvârșită de două sau mai multe persoane împreună, prin folosirea situației de

⁶¹ Legea nr. 31 din 1990 privind societățile comerciale, republicată în M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004

⁶² Potrivit art. 271 alin.1 lit. a și b din Legea nr. 31/1990 *se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani ori cu amendă fondatorul, administratorul, directorul general, directorul, membrul consiliului de supraveghere sau al directoratului ori reprezentantul legal al societății care dobândește, în contul societății, acțiuni ale altor societăți, la un preț pe care îl știe vădit superior valorii lor efective, sau vinde, pe seama societății, acțiuni pe care aceasta le deține, la prețuri despre care are cunoștință că sunt vădit inferioare valorii lor efective, în scopul obținerii, pentru el sau pentru alte persoane, a unui folos în paguba societății ori folosește, cu rea-credință, bunuri sau creditul de care se bucură societatea, într-un scop contrar intereselor acesteia sau în folosul lui propriu ori pentru a favoriza o altă societate în care are interese direct sau indirect. Art. 272 indice 1 alin.1 reglementează fapta administratorului care răspândește știri false sau întrebuițează alte mijloace frauduloase care au ca efect mărirea ori scăderea valorii acțiunilor sau a obligațiilor societății ori a altor titluri ce îi aparțin, în scopul obținerii, pentru el sau pentru alte persoane, a unui folos în paguba societății.*

⁶³ Codul penal al Republicii Moldova adoptat la 18 aprilie 2002 și publicat în Monitorul Oficial la 13 septembrie 2002, intrând în vigoare la 12 iunie 2003. Codul penal a fost republicat în Monitorul Oficial din 14 aprilie 2009, forma actuală intrând în vigoare la 24 mai 2009, versiunea din mai 2025 fiind disponibilă la <https://www.legis.md>

serviciu, de către un grup criminal organizat sau dacă bunurile dobândite prin escrocherie fac parte din patrimoniul cultural sau din siturile arheologice.

Similitudinile dintre reglementarea din Republica Moldova și cea din România a infracțiunii analizate sunt firești, atâta timp cât pentru o bună perioadă de timp au existat legi comune⁶⁴, actualul Cod penal din Basarabia⁶⁵ fiind inspirat din legislațiile statelor europene la care ne-am raportat și noi.

Definiția infracțiunii de înșelăciune este asemănătoare cu cea prevăzută de art. 244 C. pen. român, variantele agravate prevăzute de Codul penal basarabean fiind, în mare parte, circumstanțe agravante comune tuturor infracțiunilor prevăzute de art. 77 C.pen român. În acest sens, s-a susținut în doctrina din Republica Moldova că articolul 190 din C. pen. ar fi inspirat din legislația penală a României⁶⁶.

Franța

Înșelăciunea (denumită escrocherie) este prevăzută de art. 313 -1 C.pen. francez în cadrul Cărții a treia (Infracțiuni contra proprietății), Titlul I (Despre însușirile frauduloase), capitolul II (Despre escrocherie și infracțiuni înrudite), Secțiunea I⁶⁷ și constă în *„utilizarea unui nume fals sau a unei calități false, fie prin abuzul de o calitate reală, fie prin utilizarea de manevre frauduloase, prin care se înșală o persoană fizică sau juridică și prin care este determinată, în paguba sa sau a unui terț, să predea fondurile, valori sau un bun oarecare, să furnizeze un serviciu sau să consimtă la un act producând o obligație sau o descărcare de obligație.”*

Variantele agravate (prevăzute de art. 313-2 C.pen. francez) constau în săvârșirea infracțiunii de către un funcționar public, de către o persoană care își atribuie calitatea de funcționar public, prin apelarea la public pentru ajutorarea umanitară sau socială, profitând de starea de vulnerabilitate a victimei sau împotriva unei persoane publice ori a unui organ de protecție socială.

Spre diferență de legislația noastră, în Franța nu se consideră o variantă agravată a infracțiunii de înșelăciune utilizarea de mijloace frauduloase, acestea intrând în conținutul constitutiv al variantei de bază a infracțiunii, astfel cum am arătat mai sus. În acest sens,

⁶⁴ Legile comune nu au existat doar în perioada 1918-1939, atunci când Basarabia a făcut parte din România Mare, dar și în perioada existenței Principatului Moldovei, perioada în care atât pe teritoriul regiunii moldovenești din România actuală, cât și pe teritoriul basarabean au circulat mai multe legi care au fost aplicate în ambele teritorii, indiferent că proveneau din Imperiul Țarist sau Imperiul Austro-Ungar.

⁶⁵ Codul penal actual din Republica Moldova a fost adoptat în 2002 și republicat în Monitorul Oficial în 14 aprilie 2009, astfel cum am arătat mai sus.

⁶⁶ Xenofon Ulianovschi, *Escrocheria în noua redacție a art. 190 alin.1 Cod penal*, în Revista Națională de Drept nr. 4-6 din 2018, Chișinău, pg. 4

⁶⁷ Codul penal francez a fost adoptat prin Legea nr. 92-683 din 22 iulie 1992, publicată în Monitorul Oficial nr. 169 din 23 iulie 1992, versiunea valabilă în aprilie 2025 fiind disponibilă la <https://www.legifrance.gouv.fr>

instanța supremă franceză a reținut forma simplă a înșelăciunii cu privire la o persoană care a folosit documente falsificate pentru a obține sume nedatorate de la instituții de stat⁶⁸. Astfel, inculpatul G.X. a solicitat și primit ajutor de șomaj pe baza unor adeverințe falsificate de la locul de muncă, din care a reieșit că fusese angajat la o societate comercială și, ulterior, concediat din motive economice, în condițiile în care, în realitate, acesta fusese concediat pentru grave abateri disciplinare.

Italia

În condițiile în care legislația penală română s-a inspirat după modelul italian, nu este surprinzător faptul că există similarități cu privire la reglementarea înșelăciunii. Astfel, Codul italian prevede înșelăciunea la art. 640 în cadrul Titlului XIII denumit *Despre delictе contra patrimoniului* în partea a II-a denumită *Despre delictе împotriva patrimoniului prin nesocotirea încrederii*⁶⁹. Potrivit textului citat, săvârșește infracțiunea de înșelăciune cel care prin manopere frauduloase sau artificii inducând pe cineva în eroare, obține pentru sine sau pentru altul un folos nemeritat.

În doctrina italiană s-a arătat că, pentru a fi în prezența infracțiunii de înșelăciune, este suficientă existența inducerii în eroare, crearea pagubei și legătura de cauzalitate dintre acestea, nefiind necesar să se stabilească adecvarea abstractă a mijloacelor folosite, iar suspiciunea sau îndoiala victimei nu sunt de natură a înlătura vinovăția autorului faptei prevăzute de legea penală⁷⁰.

Variantele agravate constau în săvârșirea faptei împotriva statului sau a unei instituții publice sau sub pretextul de a scuti pe cineva de serviciul militar, dacă fapta este comisă insuflând persoanei teama unui pericol imaginar sau convingerea greșită că trebuie să execute un ordin al autorității sau dacă fapta este săvârșită prin de la distanță prin instrumente informatice.

O altă variantă agravată, prevăzută de art. 643 C.pen. italian, constă în săvârșirea infracțiunii de înșelăciune împotriva persoanelor incapabile, respectiv abuzând de nevoile, pasiunile sau lipsa de experiență a unei persoane minore sau abuzând de starea de infirmitate sau deficiență psihică a unei persoane, prin obligarea acesteia să încheie un act care implică orice efect vătămător pentru ea sau pentru alții. Observăm că, spre diferență de norma română, care sancționează drept circumstanță agravantă comună tuturor

⁶⁸ Decizia Curții de Casație a Franței, Secția Penală nr. 91-83.558 din 15 iunie 1992, publicată în Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation, Chambre Criminelle nr. 234/1992, pg. 644

⁶⁹ Codul penal italian adoptat prin Decretul Regal nr. 1398 din 19 octombrie 1930, în vigoare din 1 iulie 1931, versiunea din martie 2025 în Francesco Caringella, *Codice penale, Leggi complementare e Codice di procedura penale*, Editura Dike Giuridica, Roma, 2025

⁷⁰ Luigi Alibrandi *Codice Penale comentato con la giurisprudenza*, Editura La Tribuna, Piacenza, 2022, pg. 2053

infracțiunilor săvârșirea faptei profitând de starea de vădită vulnerabilitate a victimei⁷¹, legiuitorul italian a considerat necesar să sancționeze în mod specific săvârșirea infracțiunii de înșelăciune împotriva persoanelor incapabile.

Germania

Potrivit art. 263 C.pen. german este pedepsită pentru înșelăciune „*persoana care, cu intenția de a-și procura pentru sine sau pentru un terț un folos necuvenit, prejudiciază patrimoniul unei alte persoane, prin aceea că o induce sau o menține în eroare prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau prin prezentarea ca mincinoasă a unei fapte adevărate.*” Infracțiunea supusă analizei noastre este prevăzută în Secțiunea XXII C.pen. german care vizează înșelăciunea și abuzul de încredere⁷².

Variantele agravate, prevăzute în cadrul aceluiași articol se aplică atunci când făptuitorul:

- *acționează ca îndeletnicire sau ca membru al unui grup infracțional specializat în săvârșirea faptelor de fals intelectual sau înșelăciune,*
- *cauzează o pierdere patrimonială de mari proporții sau acționează cu intenția ca prin săvârșirea în formă continuată a faptei de înșelăciune să aducă un număr mare de persoane în pericolul de a-și pierde patrimoniul,*
- *aduce o altă persoană în dificultăți financiare,*
- *abuzează de responsabilitățile sau de poziția sa de funcționar public sau funcționar european sau*
- *simulează un eveniment asigurat după ce făptuitorul sau o altă persoană a incendiat în acest scop un bun de o valoare considerabilă sau bunul respectiv a fost distrus în tot sau în parte prin incendiere sau s-a cauzat scufundarea sau naufragierea unei ambarcațiuni.*

În secțiunea XXII C.pen. german sunt prevăzute și variante speciale ale infracțiunii de înșelăciune, respectiv înșelăciunea în domeniul investițiilor de capital (art. 264 a. C.pen. german), înșelăciunea în domeniul asigurărilor (art. 265 C.pen. german), obținerea unui credit prin înșelăciune (art. 265 b. C.pen. german) și înșelăciunea în domeniul pariurilor sportive (art. 265c. C.pen. german).

Spania

În legea penală spaniolă infracțiunea de înșelăciune (denumită *escrocherie*) este prevăzută în cadrul Titlului XIII, denumit *Delicte împotriva patrimoniului și împotriva*

⁷¹ Art. 77 alin.1 C.pen. prevede că săvârșirea infracțiunii profitând de starea vădită de vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau a altor cauze constituie circumstanță agravantă.

⁷² Codul penal german, adoptat la 15 mai 1871, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1872, versiunea actuală promulgată la 13 noiembrie 1998, publicată în Monitorul Federal nr. I pg. 3322, versiunea din 2025 disponibilă la <https://www.gesetze-im-internet.de>

*ordinii socio-economice*⁷³, la capitolul VI, intitulat *Frauda*, fiind prevăzut articolul 248 prin care este pedepsită fapta persoanelor care, cu scopul de a obține beneficii, folosesc înșelătoria într-o manieră suficientă încât să inducă în eroare o persoană, determinând-o să realizeze o acțiune în prejudiciul său sau al altuia. După cum s-a reținut și în literatura de specialitate din Spania⁷⁴, definirea înșelăciunii în legislația spaniolă a fost făcută relativ recent, odată cu apariția legii 8/1983 privind reforma urgentă și parțială a Codului penal⁷⁵. În expunerea de motive a normei citate s-a indicat necesitatea reglementării unei definiții fundamentale a unei astfel de infracțiuni, pentru a se evita problemele de interpretare și de aplicare a legii pe care le-au întâmpinat organele judiciare. Potrivit doctrinei spaniole, din actuala definiție se desprind elementele esențiale ale înșelăciunii: mistificarea, eroarea, scopul obținerii unui folos material și prejudiciul, fiind necesară relația cauză-efect între faptă și vătămarea intereselor victimei, astfel încât înșelăciunea să fie motivul sau cauza prejudiciului⁷⁶.

Variantele asimilate ale înșelăciunii, prevăzute în cadrul art. 249 C.pen. spaniol vizează fraudele informatice, folosirea cardurilor de debit, credit sau călătorii ori datele de pe acestea pentru realizarea unor operațiuni de orice tip în detrimentul titularului sau al unui terț.

În **CAPITOLUL V** a fost analizată infracțiunea prevăzută de art. 245 Cod penal, respectiv Înșelăciunea privind asigurările:

1. Aspecte preliminare

Chiar dacă înșelăciunea privind asigurările nu se regăsea în reglementarea din 1969, prevederea faptelor prevăzute de art. 245 Cod penal nu reprezintă un aspect de noutate în legislația românească, această infracțiune fiind prevăzută și de art. 554 C.pen. 1936.

2. Structura incriminării

Potrivit art. 245 Cod penal coroborat cu art. 256 indice 1 Cod penal, infracțiunea de înșelăciune privind asigurările conține o variantă tip, o variantă atenuată și o variantă agravată.

⁷³ Codul penal spaniol, adoptat prin Legea nr. 10 din 1995, publicat în M. Of. la 23 noiembrie 1995, varianta din 2025 disponibilă la <https://www.conceptosjuridicos.com>

⁷⁴ Antonio Pablo Rives Seva, procuror al Curții Supreme din Spania, *Infracțiunea de fraudă în jurisprudența Curții Supreme*, articol publicat în 23 iunie 2013, disponibil la <https://seguridadpublica.es>

⁷⁵ Legea nr. 8 din 25 iunie 1983 privind reforma urgentă și parțială a Codului penal, în vigoare începând cu 16 iulie 1983, disponibilă la <https://vlex.es>

⁷⁶ Francisco Munoz Conde, *Derecho Penal – Parte Especial, Editura Tirant lo blanch*, Valencia, 2021, pg. 415

Varianta tip, prevăzută de alin.1, constă în distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, ascunderea sau înstrăinarea unui bun asigurat împotriva distrugerii, degradării, uzurii, pierderii sau furtului, în scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, suma asigurată.

Varianta atenuată, prevăzută de alin.2 al articolului analizat constă în simularea, cauzarea sau agravarea de leziuni sau vătămări corporale produse de un risc asigurat, de către o persoană care acționează asupra propriului corp, în scopul obținerii sumei asigurate.

Ultima variantă agravată comună, pentru ambele modalități prevăzute de alin.1 și 2 ale articolului 245, o reprezintă prevederea de la art. 256 indice 1 C. pen., care vizează consecințele deosebit de grave, respectiv o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei (după cum rezultă din dispozițiile explicative ale art. 183 Cod penal).

În afara variantelor prevăzute de Codul penal, legiuitorul român a prevăzut și o dispoziție conexă, în cadrul articolului 29 alin.4 din Legea nr. 236 din 2018⁷⁷.

Chiar dacă, potrivit actualei reglementări, infracțiunea prevăzută de art. 29 alin.4 din Legea nr. 236/2018 este o variantă conexă a înșelăciunii prevăzute de art. 244 C. pen., apreciem că această faptă reprezintă, de fapt, o infracțiune privind asigurările, motiv pentru care ar trebui inclusă în dispozițiile art. 245 C. pen.

Nu există niciun motiv pentru care o infracțiune de înșelăciune săvârșită în legătură cu activitatea societăților de asigurare, să fie prevăzută într-o lege specială, atâta timp cât există chiar în Codul penal o faptă care este denumită *Înșelăciunea privind asigurările*. Este adevărat că, spre diferență de faptele descrise în art. 245 C. pen., care vizează acțiunile persoanei asigurate, infracțiunea prevăzută de Legea nr. 236/2018 are în vedere un alt subiect activ, respectiv persoanele fizice sau juridice care folosesc pe nedrept denumirile specifice categoriilor de intermediari, însă ambele infracțiuni vizează o inducere în eroare, scopul final fiind prejudicierea clienților sau societăților de asigurare.

În plus, textul citat este unul greoi, parcurgerea acestuia fiind anevoioasă și nejustificată de complexitatea infracțiunii care face obiectul incriminării. Din conținutul art. 29 alin.4 din Legea nr. 236/2018 rezultă că legiuitorul a dorit să sancționeze desfășurarea activităților specifice asigurătorilor de către persoane neautorizate care, astfel, induc în eroare beneficiarii acestor servicii care consideră (în mod greșit) că au încheiat contracte cu societăți de asigurare autorizate.

În acest sens, propunerea noastră de lege ferenda este introducerea unui nou alineat, în cadrul articolului 245 C. pen., care să conțină incriminarea prevăzută de art. 29 alin.4

⁷⁷ Legea nr. 236 din 5 octombrie 2018 privind distribuția de asigurări, publicată în M. Of. nr. 853 din 8 octombrie 2018

din Legea nr. 236 din 2018 într-o formă mai simplă și, evident, abrogarea dispoziției corespondente din legea specială.

3. Condiții preexistente

A. Obiectul infracțiunii

a) Obiectul juridic generic al infracțiunii de înșelăciune privind asigurările, comun tuturor infracțiunilor prevăzute în cadrul Titlului II al C.pen., îl constituie relațiile sociale a căror existență, dezvoltare și desfășurare depind de apărarea patrimoniului. Considerăm lapidară opinia potrivit căreia obiectul juridic generic al infracțiunii prevăzute de art. 245 C. pen. sunt relațiile patrimoniale⁷⁸, atâta timp cât sintagma citată nu include componenta de apărare a patrimoniului, esențială pentru delimitarea faptei prevăzute de legea penală de alte acte ilicite care exced sfera dreptului penal.

b) Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute de art. 245 C. pen. îl reprezintă relațiile sociale patrimoniale din domeniul asigurărilor, care nu se pot desfășura decât în condițiile în care persoanele implicate manifestă bună-credință. Similar precizării făcute cu ocazia analizării obiectului juridic special al infracțiunii de înșelăciune⁷⁹, între subiecții relațiilor patrimoniale din domeniul asigurărilor trebuie să existe încredere reciprocă deplină, oricare dintre persoanele care acționează prin inducerea în eroare a unuia sau mai multor participanți la relațiile social-economice descrise, putând determina (independent de răspunderea penală pentru fapta prevăzută de art. 245 C.pen.) o îndoială cu privire la desfășurarea, în viitor, a unor activități asemănătoare.

c) Obiectul material al infracțiunii de înșelăciune privind asigurările prevăzute de art. 245 alin.1 C. pen. îl constituie bunurile mobile sau imobile care fac obiectul unui contract de asigurare valabil și care, ulterior, sunt distruse, degradate, aduse în stare de neîntrebuințare, ascunse sau înstrăinate în scopul prevăzut de legiuitor.

B. Subiecții infracțiunii

a) Subiectul activ al infracțiunii de înșelăciune privind asigurările în varianta tip poate fi orice persoană fizică sau juridică, întrucât textul prevede că fapta poate fi săvârșită și de o persoană care nu este beneficiarul unui contract de asigurare, însă în interesul persoanei asigurate.

⁷⁸ Nasty Marian Vlădoiu, *Drept penal român, Partea specială*, Curs Universitar, Editura Universul Juridic, București, 2014, pg. 172

⁷⁹ Supra, pg. 47

b) Subiectul pasiv principal al infracțiunii de înșelăciune privind asigurările este statul. Nu suntem de acord cu opinia majoritară a doctrinei în sensul că subiectul pasiv ar fi societatea de asigurare, cu atât mai mult cu afirmația potrivit căreia *subiectul pasiv este asiguratorul care a suportat paguba*⁸⁰.

c) **Timpul și locul** săvârșirii infracțiunii nu au relevanță juridică, însă există situații în care pot fi avute în vedere ca și criterii de individualizare a pedepsei.

4. Structura și conținutul juridic al infracțiunii

A. Situația premisă

Situația premisă în cazul ambelor variante ale infracțiunii prevăzute de art. 245 C. pen. presupune existența unui contract de asigurare de bunuri (alin.1) sau de persoane (alin.2).

B. Latura obiectivă

a) Elementul material al variantei tip a infracțiunii de înșelăciune privind asigurările constă în distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, ascunderea sau înstrăinarea unui bun asigurat.

În ceea ce privește varianta atenuată, elementul material constă în simularea, cauzarea sau agravarea de leziuni sau vătămări corporale produse de un risc asigurat.

Varianta agravată comună mai multor infracțiuni contra patrimoniului este prevăzută de art. 256 indice 1 cod penal și vizează producerea unor consecințe deosebit de grave, respectiv o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei.

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol cu privire la patrimoniul asiguratului prin producerea riscului asigurat.

Nu suntem de acord cu opiniile exprimate în literatura de specialitate potrivit căroră urmarea imediată constă în crearea unui prejudiciu societății de asigurări⁸¹ sau crearea situației care a produs o pagubă⁸². Așa cum am precizat de mai multe ori în cadrul acestui capitol, infracțiunea prevăzută de art. 245 C.pen. se consumă independent de obținerea primei de asigurare de la societatea cu care s-a încheiat contractul respectiv, nefiind o infracțiune de prejudiciu.

⁸⁰ Nasty Marian Vlădoiu, *op. cit.* 2014, pg. 172; Astfel cum am precizat de mai multe ori în cadrul acestui capitol, încasarea primei de asigurare nu este o condiție necesară pentru a se reține infracțiunea prevăzută de art. 245 Cod penal. Dacă făptuitorul, în timpul sau imediat după producerea riscului asigurat este surprins de organele de Poliție și, din probele administrate rezultă că acesta a distrus sau deteriorat un bun cu scopul de a obține prima de asigurare, el va răspunde pentru infracțiunea de înșelăciune privind asigurările, chiar dacă nici măcar nu a solicitat vreo sumă de bani de la asigurator.

⁸¹ Nasty Marian Vlădoiu *op.cit.*, pg. 173

⁸² Marcel Ioan Rusu, *op.cit.*, pg. 343

c) Raportul de cauzalitate. Pentru existența infracțiunii de înșelăciune privind asigurările, în ambele variante, nu este necesară dovedirea existenței unui raport de cauzalitate, acesta rezultând din faptă.

C. Latura subiectivă

Infracțiunea de înșelăciune privind asigurările, în ambele modalități prevăzute de lege, nu poate fi săvârșită decât cu **intenție directă**, aceasta fiind calificată prin scopul de a obține un folos patrimonial injust, respectiv suma asigurată.

Cerințe esențiale. Așa cum am precizat mai sus, în cazul infracțiunii de înșelăciune privind asigurările, intenția este calificată prin scopul de a obține suma asigurată care reprezintă, totodată, și cerința esențială pentru realizarea laturii subiective, respectiv de a obține un folos material injust.

D. Forme, modalități și sancțiuni

a) Formele infracțiunii de înșelăciune privind asigurările

Infracțiunea este susceptibilă de toate formele imperfecte.

Actele pregătitoare în cazul infracțiunii de înșelăciune privind asigurările sunt posibile, dar nu sunt incriminate.

Tentativa la infracțiunea prevăzută de art. 245 C.pen este posibilă și, potrivit art. 248 C.pen. se sancționează.

Epuizarea. În situația în care înșelăciunea privind asigurările este săvârșită în formă continuată, aceasta se consideră epuizată doar la momentul efectuării ultimului act infracțional.

b) Sancțiuni

În forma de bază, înșelăciunea privind asigurările se pedepsește ca și infracțiunea prevăzută de art. 244 alin.2 C. pen., respectiv cu închisoarea de la 1 an la 5 ani, în timp ce varianta atenuată este pedepsită cu închisoare de la 6 luni la 3 ani, alternativ cu amenda.

CAPITOLUL VI al tezei de doctorat a fost dedicat concluziilor și propunerilor de lege ferenda, din care prezentăm succint următoarele:

1. Concluzii

Prezentul studiu demonstrează, în opinia noastră, necesitatea acordării importanței cuvenite infracțiunii de înșelăciune, atât de către organele judiciare, cât și de către autorii

de drept penal din România, în condițiile creșterii numărului de dosare care vizează fapta prevăzută de art. 244 C.pen., dar și a pronunțării unor soluții contradictorii de către organele judiciare din țara noastră cu privire la chestiunile de drept analizate în cadrul prezentei lucrări. Statistica recentă pusă la dispoziție de Ministerul de Interne⁸³ relevă că în anul 2023 s-au înregistrat la nivelul organelor de urmărire penală 25.113 de sesizări cu privire la infracțiunea de înșelăciune, în anul 2024 cifra sesizărilor a crescut la 30.985, iar în primele 3 luni ale anului 2025 s-au înregistrat deja 8344 de noi sesizări.

Din statistica transmisă de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție⁸⁴ rezultă că, din cele 86.231 de cauze având ca obiect înșelăciunea aflate pe rolul organelor de urmărire penală din România în anul 2024, au fost soluționate 18.149 de dosare, dintre care 15.029 de cazuri de clasare, 2460 de soluții de renunțare la urmărire penală, 601 de trimiteri în judecată și 59 de sesizări ale instanței cu acorduri de recunoaștere a vinovăției. Simpla interpretare matematică a acestei statistici duce la concluzia că, la începutul anului curent, existau în lucru la nivelul parchetelor din România peste 70.000 dosare având ca obiect infracțiunea prevăzută de art. 244 C.pen.

Numărul mare de cazuri privind înșelăciunea care se află în faza de urmărire penală poate fi explicat atât prin lipsa de personal suficient în cadrul parchetelor și al unităților de Poliție judiciară, dar și prin lipsa de aplomb (firească) a organelor de urmărire penală în soluționarea cu celeritate a unor cauze în care este la latitudinea părților stingerea acțiunii penale (ca urmare a împăcării).

În plus, semnalul dat de legiuitor prin reducerea drastică a limitelor de pedeapsă, dar și a introducerii prevederilor privind posibilitatea împăcării, a fost recepționat de instanțe ca fiind o dorință de apropiere a infracțiunii de înșelăciune de sfera ilicitului civil mai mult decât cel penal, soluțiile pronunțate după apariția noului Cod penal fiind, mai degrabă, favorabile infractorilor, atât cu privire la quantumul pedepselor aplicate, cât și la modalitatea de executare.

Dincolo de numărul foarte mare de dosare privind înșelăciunea, care se află în faza de urmărire penală, este evident că, urmare a dezvoltării tehnologiei și a mijloacelor de comunicare electronică, metodele prin care făptuitorii induc în eroare victimele s-au diversificat și îmbunătățit. Fără a fi acuzați că încurajăm sau dăm idei infractorilor, nu putem să nu anticipăm o explozie a infracțiunilor prevăzute de art. 244 C.pen. ca urmare a folosirii inteligenței artificiale (AI), în condițiile în care este din ce în ce mai greu să

⁸³ Adresa nr. 297.147 din 12 mai 2025 emisă de Ministerul de Interne, Inspectoratul General al Poliției Române, Centrul de Informare și Relații Publice

⁸⁴ Statistică privind infracțiunea de înșelăciune, pusă la dispoziție de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin adresa nr. 7353/E/2025 din 24 aprilie 2025

facem diferența dintre imaginile și înregistrările reale și cele care sunt realizate cu ajutorul AI.

Într-o statistică recentă a principalei companii de investigare a fraudelor săvârșite prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare (Feedzai) rezultă că peste 50% din fraudele din ultimul an au fost realizate cu ajutorul inteligenței artificiale⁸⁵.

Considerăm că organele judiciare ar trebui să acorde mai multă atenție și importanță cauzelor care au ca obiect infracțiunea de înșelăciune. Soluționarea cu întârziere a dosarelor de urmărire penală care vizează infracțiunea prevăzută de art. 244 C.pen., multitudinea de soluții de clasare și încetare a procesului penal, dar și neaplicarea de pedepse privative de libertate cu privire la inculpați care au săvârșit înșelăciuni cu consecințe deosebit de grave împotriva unui număr însemnat de persoane vătămate reprezintă semnale favorabile pentru cei care și-au făcut o ocupație din săvârșirea de escrocherii. Rămâne ca legiuitorul să găsească varianta optimă de reglementare a infracțiunii de înșelăciune și a limitelor de pedeapsă pentru a reduce fenomenul infracțional care, cel puțin cu privire la infracțiunea care face obiectul analizei noastre, este îngrijorător, atât cu privire la creșterea numărului de cazuri, cât și cu privire la săvârșirea de înșelăciuni care au un impact asupra unei comunități sau a unui număr foarte mare de persoane vătămate.

2. Propuneri de lege ferenda

Întrucât, pe parcursul prezentei lucrări, au existat mai multe propuneri legislative, vom împărți acest capitol în două părți:

- propuneri de lege ferenda dezvoltate formulate și dezvoltate în cadrul tezei de doctorat, pe care doar le vom indica, făcând trimiteri la secțiunile unde se regăsește motivarea propunerii noastre;
- propuneri de lege ferenda care nu au fost precizate în cadrul capitolelor anterioare, pe care le vom argumenta în prezenta secțiune;

A. Propuneri de lege ferenda dezvoltate în capitolele anterioare

a) După cum am precizat mai sus, din analiza conotațiilor istorice, semantice și juridice a termenului *înșelăciune*, considerăm că s-ar impune schimbarea denumirii infracțiunii prevăzute de art. 244 Cod penal în *escrocherie*.

⁸⁵ "More than 50% of fraud involves the use of artificial intelligence", articol publicat la 6 mai 2025, disponibil la <https://www.finextra.com>

b) Completarea art. 244 C.pen. cu următoarea variantă agravată:

Dacă faptele prevăzute la alin.1 și 2 au adus persoana vătămată într-o situație dificilă din punct de vedere economic limitele de pedeapsă se majorează cu jumătate.

c) Modificarea art. 244 alin.3 C.pen. pentru protejarea reală a victimelor infracțiunii de înșelăciune prin condiționarea împăcării de restituirea prejudiciului:

Împăcarea înlătură răspunderea penală cu condiția acoperirii integrale a prejudiciului.

d) Modificarea și completarea art. 245 C.pen. în sensul introducerii cerinței esențiale a solicitării primei de asigurare de către făptuitor și includerea în infracțiunea de înșelăciune privind asigurările a dispoziției prevăzute în art. 29 alin.4 din Legea nr. 236/2018 privind distribuția de asigurări:

Distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, ascunderea sau înstrăinarea unui bun asigurat împotriva distrugerii, degradării, uzurii, pierderii sau furtului, în scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, suma asigurată, urmată de solicitarea primei de asigurare, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

Fapta persoanei care, în scopul prevăzut în alin. (1) simulează, își cauzează sau agravează leziuni corporale produse de un risc asigurat și, ulterior, solicită suma asigurată, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

Desfășurarea de activități specifice societăților de asigurare de către persoane neautorizate de Autoritatea de Supraveghere Financiară se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

Împăcarea înlătură răspunderea penală cu privire la faptele prevăzute de alin.1 și 2.

*

În situația în care articolul 245 C.pen. nu va fi modificat în sensul indicat, considerăm că se impune abrogarea alin.3 din articolul citat (în propunerea de lege ferenda, alin.4), atâta timp cât, în forma actuală, înșelăciunea privind asigurările este o

infracțiune de pericol, împăcarea dintre făptuitor și societatea de asigurare neputând avea efectul înlăturării răspunderii penale, atâta timp cât asigurătorul nu are calitatea de persoană vătămată în cauză.

e) Abrogarea art. 239 alin.2 C.pen. și completarea art. 244 C.pen. cu un nou aliniat având următorul conținut:

Fapta persoanei care, știind că nu va putea plăti, achiziționează bunuri ori servicii producând o pagubă creditorului se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

B. Noi propuneri de lege ferenda

a) Completarea art. 244 C.pen. cu varianta agravată a săvârșirii infracțiunii de înșelăciune împotriva unei persoane vulnerabile.

Legiuitorul român a acordat o importanță deosebită infracțiunilor săvârșite împotriva persoanelor vulnerabile. Reglementarea circumstanței agravate prevăzute de art. 74 alin.1 lit. e C.pen.⁸⁶ și apariția Legii nr. 217 din 2020⁸⁷ prin care au fost completate dispozițiile din Codul penal și de procedură penală cu reglementări privind protecția persoanelor vulnerabile dovedesc preocuparea legiuitorului cu privire la drepturile acestora.

În prezent, săvârșirea infracțiunii de înșelăciune profitând de starea de vulnerabilitate a victimei este pedepsită cu închisoare de la 8 luni la 4 ani pentru varianta tip și cu închisoare de la 1 an și 4 luni la 6 ani și 8 luni, pentru varianta agravată, prin aplicarea (la ambele variante) art. 74 alin.1 lit. e C.pen.

Opinia noastră este că, în situația infracțiunii de înșelăciune, limitele de pedeapsă cu privire la fapta care vizează o persoană vulnerabilă ar trebui să fie dublate, nu majorate cu o treime, așa cum prevede actuala reglementare.

Gravitatea faptei de inducere în eroare a unei persoane a cărei capacitate este afectată de vârstă, boală sau alte cauze care îi influențează judecata este evidentă, în condițiile în care înșelarea unei astfel de persoane este mult mai ușor de realizat în comparație cu o victimă care are disernământul nealterat. În plus, consecințele săvârșirii infracțiunii cu privire la o victimă vulnerabilă se răsfrâng și asupra psihicului acesteia

⁸⁶ Potrivit art. 74 lit. e C.pen. constituie circumstanță agravantă săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, a infirmității sau altor cauze.

⁸⁷ Legea nr. 217 din 29 octombrie 2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru modificarea art. 223 alin. 2 din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M. Of. nr. 1012 din 30 octombrie 2020

(care, conștientizând că a fost înșelată din cauza capacității reduse de gândire, ar putea să sufere mai mult decât o persoană obișnuită), dar și cu privire la posibilitatea de sesizare a organelor de urmărire penală (mai redusă, în cazul persoanelor vulnerabile⁸⁸).

Raportându-ne la argumentele exprimate și la exemplele din legislațiile europene citate, propunem de lege ferenda completarea art. 244 C.pen. cu un nou alineat cu următorul conținut:

Dacă faptele prevăzute la alin.1 și 2 au fost săvârșite profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, cauzată de sănătate, infirmitate, vârstă sau alte cauze, limitele de pedeapsă se dublează.

b) Reglementarea infracțiunii de publicitate înșelătoare

Potrivit art. 3 lit. b din Legea nr. 158 din 18 iulie 2008⁸⁹, publicitatea înșelătoare este publicitatea care, în orice mod, inclusiv prin felul de prezentare, induce sau poate induce în eroare persoanele cărora le este adresată sau care iau contact cu aceasta și care, din cauza caracterului înșelător, poate afecta comportamentul economic al acestora sau care prejudiciază ori poate prejudicia un concurent.

Fapta de publicitate înșelătoare constituie contravenție și este pedepsită cu amendă de la 3000 lei la 30.000 lei, în raport de dispozițiile art. 10 alin.1 din aceeași lege.

Definiția citată are foarte multe similitudini cu latura obiectivă descrisă de art. 244 C.pen.:

- inducerea în eroare;
- caracterul înșelător;
- afectarea economică a victimei;
- existența unui prejudiciu sau a unui potențial prejudiciu (echivalent al tentativei la infracțiunea de înșelăciune).

Singurul motiv pentru care, presupunem, fapta descrisă de legea specială nu constituie infracțiune, o reprezintă lipsa de pericol social pe care a avut-o în vedere

⁸⁸ În anul 2019 am participat, în calitate de expert al Uniunii Naționale a Barourilor din România, la redactarea unui manual interdisciplinar pentru asistența grupurilor vulnerabile, ocazie cu care am constatat, alături de ceilalți redactori ai materialului, că există o rețineră a persoanelor vulnerabile de a sesiza organele de urmărire penală sau instanțele de judecată cu privire la faptele ilicite săvârșite împotriva lor. Manualul interdisciplinar, care cuprinde și un ghid elaborat pentru sprijinirea cetățenilor și a sistemului de justiție este disponibil pe site-ul Centrului de Resurse Juridice - <https://www.crj.ro>

⁸⁹ Legea nr. 158 din 18 iulie 2008 privind publicitatea înșelătoare, publicată în M. Of. nr. 454 din 24 iulie 2013

legiuitorului la acel moment. Argumentele pentru care un astfel de considerent nu mai poate fi primit în prezent sunt următoarele:

- la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 158/2008 era în vigoare vechiul Cod penal, care definea infracțiunea ca o faptă care prezintă pericol social⁹⁰, art. 18 indicele C.pen.1969 prevăzând că nu constituie infracțiune fapta care, prin conținut și atingerea minimă adusă valorii sociale ocrotite, nu prezintă gradul de pericol social. În prezent, pericolul social nu mai este prevăzut ca o condiție necesară pentru reglementarea unei infracțiuni și tragerea la răspundere penală a făptuitorului;
- dezvoltarea continuă a tehnologiei și a formelor de publicitate necesită o atenție sporită a societății față de prejudiciile aduse celor care sunt induși în eroare prin intermediul mijloacelor de comunicare folosite pentru promovarea produselor de către comercianți.

În legătură cu ultimul argument, trebuie avut în vedere că, în ultima vreme, publicitatea agresivă a devenit o regulă, multitudinea de produse și bunuri de același gen existente pe piețele de profil determinând comercianții să apeleze la orice mijloace pentru a convinge clienții de calitățile superioare ale ofertelor lor⁹¹.

Conturile de facebook, paginile de tik-tok, cutiile poștale (inclusiv cele electronice), emisiunile TV sau de radio sunt ”bombardate” cu materiale publicitare de genul *Singurul produs care...*, *Cea mai bună variantă...*, *Cel mai bun raport calitate-preț*, *Nu rata ocazia*, promisiunile producătorilor cu privire la calitatea și conținutul produselor fiind, de asemenea, exagerate.

În acest context, victimele publicității înșelătoare sunt din ce în ce mai multe, posibilitățile de informare și verificare, deși aparent omniprezente (accesul la informație fiind un câștig necontestat al actualei tehnologii), fiind mai degrabă iluzorii, întrucât cantitatea informațiilor nu este direct proporțională cu calitatea acestora.

Propunerea noastră de lege ferenda nu constă în reglementarea unei noi infracțiuni în Codul penal, ci doar în transformarea contravenției prevăzute de art. 4 din Legea nr.158/2008 în infracțiune. Ea poate fi criticată întrucât s-ar putea susține că, odată cu reglementarea infracțiunii de publicitate înșelătoare, urmare a multitudinii de sesizări ale

⁹⁰ Definiția infracțiunii era prevăzută de art. 17 C. pen. 1969

⁹¹ Într-un articol publicat la 17 ianuarie 2025 de Roxana Istudor pe site-ul Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România se arată că 54% dintre tinerii cu vârstă între 18 și 35 de ani din SUA au experimentat vise influențate de reclame, articolul denumit *Studiu șocant: publicitatea agresivă a ajuns în visele oamenilor* este disponibil la <https://uzpr.ro>

organelor de urmărire penală, activitatea acestora ar fi îngreunată. Menționăm că scopul principal al acestei norme este prevenția, respectiv descurajarea celor care folosesc tehnici manipulative și informații nereale în domeniul publicității și protejarea persoanelor de bună-credință care pot deveni oricând victimele acestor manopere frauduloase.

Un alt argument contrar acestei reglementări ar fi că, în situația în care publicitatea înșelătoare ar produce un prejudiciu, persoana vătămată s-ar putea adresa organelor de urmărire penală cu o plângere privind săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 244 C.pen. În realitate, publicitatea înșelătoare afectează toată comunitatea, legiuitorul apreciind că, pentru sancționarea unei astfel de practici, nu este necesară dovedirea existenței unui prejudiciu, ci doar posibilitatea producerii lui. În plus, existența unei prevederi care sancționează administrativ o astfel de faptă lipsește organul de urmărire penală de posibilitatea de a o analiza ca infracțiune.

Precizăm că infracțiunea de publicitate înșelătoare este prevăzută, în forme diferite, și în legislații ale unor țări din Uniunea Europeană:

Potrivit art. 255 C.pen. **croat**, săvârșește infracțiunea de publicitate înșelătoare orice persoană care menționează informații inexacte sau incomplete într-o ofertă de bunuri sau servicii adresată unui cerc mai larg de persoane, dacă aceste informații sunt esențiale pentru încheierea unui contract și pot induce în eroare un consumator rezonabil.

Și în legislația din **Țările de Jos** se pedepsește, potrivit art. 329 alin.2 C.pen. olandez, fapta vânzătorului care înșeală un cumpărător prin folosirea de manevre frauduloase cu privire la natura, starea, calitatea sau cantitatea produselor.

Raportat la toate considerentele expuse în cadrul acestui subpunct al lucrării noastre propunem, de lege ferenda, modificarea și completarea art. 10 din Legea nr. 158/2008 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă⁹² astfel:

- (1) Nerespectarea de către comercianți a prevederilor art. 4 constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.**
- (2) Nerespectarea prevederilor art. 6 constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 3000 lei la 30.000 lei.
- (3) Constatarea și aplicarea sancțiunilor prevăzute în alin. 2 se fac de reprezentanții Ministerului Finanțelor Publice sau, după caz, ai Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

⁹² În forma actuală articolul citat prevede sancționarea publicității înșelătoare (art. 4) și a publicității comparative (art. 6) cu amendă de la 3000 lei la 30.000 lei

Abrevieri

alin.	- alineatul
<i>ap</i>	- după (citat)
art.	- articolul
C. Ap.	- Curtea de Apel
C. civ.	- Cod civil
C. pen.	- Cod penal (Legea nr. 286/2009)
C. pr.pen.	- Cod procedură penală
CSJ	- Curtea Supremă de Justiție
CCR	- Curtea Constituțională a României
dec.	- decizie
dec. pen.	- decizia penală
Dreptul .	- Revista „Dreptul”
etc.	- <i>et cetera</i>
H.G.	- Hotărârea de Guvern
<i>ibidem</i>	- în același loc
Î.C.C.J.	- Înalta Curte de Casație și Justiție
infra	- mai jos, mai departe
Jud.	- Judecătoria
lit.	- litera
M. Of.	- Monitorul Oficial al României
n.n.	- nota noastră
nr.	- numărul
O.G.	- Ordonanță de Guvern
O.U.G.	- Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	- operă citată
pag.	- pagina
supra	- mai sus
s.n.	- sublinierea noastră
ș.a.	- și alții
Trib.	- Tribunal
vol.	- volumul

BIBLIOGRAFIE

I. Cursuri, tratate, monografii

1. Autori români

Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Nicoleta Iliescu, Constantin Bulai, Rodica Stănoiu, Victor Roșca – *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1971

Vintilă Dongoroz, Gheorghe Dărăngă, Siegfried Kahane, Dumitru Lucinescu, Aurel Nemeș, Mihai Popovici, Petre Sârbulescu, Vasile Stoican, *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Prezentare comparativă*, Editura Politică, București, 1968

Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, Ion Oancea, Iosif Fodor, Simona Petrovici – *Infrațiuni contra avutului obștesc*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1963

C.Rătescu, I.Ionescu-Dolj, I.Gr.Perițeanu, Vintila Dongoroz, H.Aznavorian, Traian Pop, Mihail I.Papadopolu, N.Pavelescu - *Codul penal Carol al II-lea adnotat*, Editura Libr.Socec, București, 1937

Teodor Vasiliu, Doru Pavel, George Antoniu, Dumitru Lucinescu, Vasile Papadopol, Virgil Rămureanu – *Codul penal al Republicii Socialiste România comentat și adnotat*, Editura Științifică, București, 1975

Vasile Dobrinoiu, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Traian Dima Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinoiu, *Noul Cod penal comentat, Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2016

Vasile Dobrinoiu, Ilie Pascu, Mihai Adrian Hotca, Ioan Chiș, Mirela Gorunescu, Costică Păun, Maxim Dobrinoiu, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *Noul Cod penal comentat, Partea specială* – Ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2016

Vasile Dobrinoiu, Norel Neagu – *Drept penal, partea specială*, Editura Universul Juridic, București, 2014

Vasile Dobrinoiu, Gh. Nistoreanu, Ilie Pascu, Alexandru Boroii, Ioan Molnar, Valerică Lazăr *Drept penal, partea specială*, Editura Europa Nova, București, 1997

Vasile Dobrinoiu – *Drept penal, Partea Specială*, Curs Universitar, Editura Lumina Lex, București, 2004

Vasile Dobrinoiu, *Corupția în dreptul penal român*, Editura Atlas Lex, București, 1995

Vasile Dobrinou, Gheorghe Nistoreanu, Ilie Pascu, Ioan Molnar, Valerică Lazăr, Alexandru Boro, *Drept penal. Partea generală*, Editura Atlas Lex, București, 1994;

Vasile Dobrinou, Nicolae Conea, *Drept penal. Partea specială. Vol. II. Teorie și practică judiciară (inclusiv infracțiunile prevăzute în legi speciale)*, ediție revăzută și adăugită, Editura Lumina Lex, București, 2002;

Vasile Dobrinou, Nicolae Conea, *Drept penal. Partea specială. Teorie și practică judiciară (inclusiv infracțiunile prevăzute în legi speciale)*, vol. II., ediție revăzută și adăugită, Editura Lumina Lex, București, 2000;

Vasile Dobrinou, Norel Neagu, *Drept penal. Partea specială. Teorie și practică judiciară conform noului Cod penal*, Editura Universul Juridic, București, 2012;

Mihai Adrian Hotca – *Manual de drept penal-parte generală*, Editura Universul Juridic, București, 2022

Mihai Adrian Hotca, *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Aspecte diferențiale și tranzitorii*, Ed. Hamangiu, București, 2009;

Mihai Adrian Hotca, *Protecția victimelor, Elemente de victimologie*, Editura C.H. BECK, București, 2006

Mihai Adrian Hotca, Maxim Dobrinou, *Infracțiuni prevăzute în legi speciale. Comentarii și explicații*, vol.I, Editura C.H. BECK, București, 2010

Ilie Pascu, Mirela Gorunescu – *Drept penal – partea specială*, Editura Hamangiu, București, 2008

Maxim Dobrinou, *Infracțiuni în domeniul informatic*, Editura C.H. Beck, București, 2006

Mirela Carmen Dobrilă, *Infracțiunea de înșelăciune în vechiul și noul Cod penal*, Editura Hamangiu, București, 2014

George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori), George Antoniu, Versavia Brutaru, Constantin Duvac, Ion Ifrim, Daniela Iuliana Lămășanu, Ilie Pascu, Marieta Safta, Constantin Sima, Tudorel Toader, *Explicațiile noului Cod penal*, Editura Universul Juridic, București, 2015

Georgiana Bodoroncea, Valerian Cioclei, Irina Kuglay, Lavinia Valeria Lefterache, Teodor Manea, Iuliana Nedelcu, Francisca-Maria Vasile, George Zlati, *Codul Penal, Comentariu pe articole*, Ediția 3, Editura C.H.Beck, București, 2020

Matei Basarab, Viorel Pașca, Gheorghiuță Mateuț, Tiberiu Medeanu, Constantin Butiuc, Mircea Bădilă, Radu Bodea, Petre Dungan, Valentin Mirișan, Ramiro Mancaș, Cristian Miheș, *Codul Penal comentat*, volumul II, Editura Hamangiu, București, 2008

Valerian Cioclei, Drept penal. Partea specială I. *Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, Ediția 8, Editura C.H. Beck, București, 2023

Cristina Rotaru, Andra-Roxana Trandafir, Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială II*, Ediția 7, Editura C.H. Beck, București, 2024

Andra - Roxana Trandafir, *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Ediția 3, Editura C.H.Beck, București, 2022

Alexandru Boroi, *Drept penal. Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2022

Voicu Pușcașiu, Cristinel Ghigheci, *Codul penal adnotat, Partea Specială*, Editura Universul Juridic, București, 2021

Ioan M.Bujoreanu - *Colecțiune de legiurile României vechi și cele noi*, Tipografia Academiei Române, 1885

Andrei Rădulescu, Alexandru Costin, Aurel Sava și alții – *Pravilniceasca Condică*, Editura Academiei R.P.R., București, 1957

Neculai Cârlescu, *Drept penal al afacerilor. Infracțiuni prevăzute în Codul penal și în Legea societăților*, Editura C.H.Beck, București, 2018

Petre Dungan, Tiberiu Medeanu, Viorel Pașca, *Manual de drept penal. Partea specială*, Editura Universul Juridic, București, 2013

Lucreția Dogaru, *Criminologie*, Editura Pro Universitaria, București, 2019

Adriana Iuliana Stancu , *Victimologie, note de curs*, Editura Pro Universitaria, București, 2023

Adriana Iuliana Stancu, *Criminologie*, Editura Pro Universitaria, București, 2024

Alexandru Boroi, *Drept penal, Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2006

Stefan Berechet, *Condica Criminalicească cu procedura ei din Moldova*, Tipografia Dreptatea Chișinău, 1928

Corneliu Bîrsan – *Drept civil. Drepturile reale principale*, Editura Hamangiu, București, 2020

Irina Sferidian - *Drept civil. Drepturile reale principale*, Editura Hamangiu, București, 2021

Mircea N.Costin, Cătălin M. Costin – *Dicționar de drept civil de la A la Z* – Editura Universul Juridic, București, 2019

Tudorel Butoi Badea, *Tratat universitar de psihologie judiciară*, Editura Pro Universitaria, București, 2019

Ion Oancea, *Probleme de Criminologie*, Editura All Educational S.A. București, 1998

Emil Molcuț, Dan Oancea – *Drept Roman* – Ediția a IV-a, Editura Șansa, București, 1996

Mihnea Dan-Radu – *Drept roman. Note de curs* – Universitatea Creștină ”Dimitrie Cantemir”, 2008

Alina – Monica Axente – *Instituții de drept privat roman*, Editura Hamangiu, București, 2022

Ion Ristea, *Drept penal, Partea specială*, Volumul I, Editura Universul Juridic, București, 2020

Ilie Pascu, Petre Buneci, *Drept penal. Partea specială*, Volumul I, Editura Hamangiu, București, 2017

Nasty Marian Vlădoiu, *Drept penal român, Partea specială*, Curs Universitar Editura Universul Juridic, București, 2014

Marcel Ioan Rusu, *Drept penal. Partea specială*, Editura Hamangiu, București, 2016

Radu Bodea, Bogdan Bodea, *Drept penal. Partea specială*, Editura Hamangiu, București, 2018

Sergiu Bogdan, Doris Alina Șerban, *Drept penal partea specială, Infracțiuni contra patrimoniului, contra autorității, de corupție de serviciu, de fals și contra ordinii și liniștii publice*, Editura Universul Juridic, București, 2020

Emil Cernea, Emil Molcuț - *Istoria statului și dreptului românesc. Terminologia vechiului drept românesc*, Editura Universul Juridic, București, 2013

Tudorel Badea Butoi, Luminița Georgeta Nicolae, Dorinel Dinuică, Dan Voinea, Constantin Zărnescu, Valentin Iftenie, Ioana Teodora Butoi, Alexandru Butoi, Manuela Cristina Prodan, *Victimologie, curs universitar*, Editura Pro Universitaria, București, 2019

Ana Bălan, *Criminalitatea feminină – cauze și efecte sociale*, Editura C.H. BECK, București, 2008

Tănase Constantin, Ana Alina Ionescu Dumitrache, *Criminologie*, Editura Universul Juridic, București, 2023

Ionescu Cristian, Tudorel Butoi, Mierlea Sorin, *Elemente socio-juridice de control social pe terenul devianței speciale*, Editura P.B.S., București, 2019

Mihail Udrioiu *Sinteze de Drept penal, partea specială*, Volumul II, Editura C.H.Beck, 2022

Ion Negru – *Istoria dreptului românesc*, Editura Nagard, Lugoj, 2014

Teodor Manea, Cătălin-Nicolae Constantinescu-Mărunțel, Horia-Ștefan Tiugan, *Drept penal. Partea specială, Infrațiuni contra persoanei, Infrațiuni contra patrimoniului*, Editura Hamangiu, București, 2024

Costică Bulai, Avram Filipaș, Constantin Mitrache, *Instituții de Drept penal*, Ediția a II-a, Editura Trei, București, 2003

Sergiu Bogdan (coordonator), Doris Alina Șerban, George Zlati, *Noul Cod penal. Partea specială Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană*, Editura Universul juridic, București, 2014

Mirel Dumitru, *Infrațiuni economico-financiare prevăzute în Codul penal*, Editura Hamangiu, București, 2012

George Zlati, *Tratat de criminalitate informatică*, Editura Solomon, București, 2020

Andreea Stoica, *Infrațiuni contra patrimoniului*, Practică Judiciară, Editura Hamangiu, București, 2006

George Antoniu, Constantin Bulai, *Practică judiciară penală*, Editura Academiei Române, București, 1992

Gheorghe Ivan, *Drept penal, Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2009

Constantin Sima, *Codul penal adnotat*, Editura Atlas Lex, București, 1996

Mihail Udrioiu *Sinteze Drept penal. Partea generală. Partea specială*, ediția a 4-a, Editura C.H. Beck, București, 2013

Andrei Viorel Iugan, *Codul penal adnotat, partea specială*, editura Universul Juridic, București, 2020

Victoria Cristiean, *Drept penal. Partea specială II*, Editura Universul Juridic, București, 2017

Costică Bulai, Avram Filipaș, Constantin Mitrache, *Instituții de Drept penal*, Editura Trei, București, 2001

Ion Rusu, Ioana Rusu, Bogdan Bîrzu, *Drept penal roman*, Editura Universul Juridic, București, 2021

Vasile Coman, *Infrațiuni de serviciu. Practică judiciară comentată*, Editura Hamangiu, București, 2019

Thomas Mann – *Mărturisirile escrocului Felix Krull*, Editura Humanitas, București, 2015

Dan Silviu – Boerescu, *Secretele Bucureștilor, Uimitorii escroci bucureșteni și victimele lor faimoase*, Editura Integral, București, 2017

Cătălina Miron, *Infrațiunile contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii*, Teză de doctorat susținută în cadrul Facultății de Drept a Universității ”Nicolae Titulescu”, 2012

Gheorghe Ivan, Mari-Claudia Ivan, *Drept penal partea generală conform Codului penal ediția 4*, Editura C.H. Beck, București, 2019

2. Autori străini

Philippe Conte, *Drept penal special*, Editura LexisNexis, Paris, 2022

Francesco Caringella, *Codice penale, Leggi complementare e Codice di procedura penale*, Editura Dike Giuridica, Roma, 2025

Luigi Alibrandi *Codice Penale comentato con la giurisprudenza*, Editura La Tribuna, Piacenza, 2022

Giovanni Fiandaca, Enzo Musco, *Diritto penale, Parte speciale, I delitti contro il patrimonio*, Editura Zanichelli, Modena, Ediția a 8-a, 2024

Francisco Munoz Conde, *Derecho Penal – Parte Especial*, Editura Tirant lo blanch, Valencia, 2021

Jacobo Barja de Quiroga, Carlos Granados Perez, Andres Martinez Arrieta, Cristina Martinez-Arrieta Marquez de Prado, Maria de los Angeles Villegas Garcia, *Codigo Penal, Comentarios, concordancias, jurisprudencia e indice analitico*, ediția 19, Editura Colex, A Coruna, 2022

Alain de Nauw, Franklin Kutu, *Manuel de droit penal special*, Editure Wolters Kluwer, Liege, Belgia, 2018

Carmen Lamarca Perez, Avelina Alonso de Escamilla, Esteban Mestre Delgado, Alicia Rodriguez Nunez, *Delitos. La parte especial del Derecho penal*, Editura DYKINSON S.L. Melendez Valdes, Madrid, 2021

Paulo Pinto de Albuquerque, *Comentario doCodigo Penal e da Convencao Europeia dos Direitos do Homem*, Universidade Catolica Editora, Lisabona, 2008

Cesare Lombroso, *Omul criminal*, Atlas, Volumul III, ediție coordonată de Andra-Roxana Trandafir și Cristinel Ghigheci, Editura Hamangiu, București, 2021

Christian Chavagneux – *Cele mai faimoase escrocherii din lume* – Editura Polirom, București, 2020

Stela Botnaru, Alina Șavga, Vladimir Grosu, Mariana Grama – *Drept penal. Partea Generală*, Editura Cartier, Chișinău, 2005

Igor Botezatu, *Răspunderea penală pentru infracțiunea de escrocherie*, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2009

II. Articole, reviste, studii

1. Autori români

Gheorghită Mateuț, *Sinteze teoretice și practice privind represiunea traficului de influență în reglementarea actuală și în perspectivă* în Dreptul nr. 5/2002

Constantin Duvac, *Exploatarea patrimonială a unei persoane în noul Cod penal*, în Dreptul nr. 3 din 2012

George Antoniu, Tudorel Toader, *Explicațiile noului Cod penal* volumul III, Editura Universul Juridic, 2015

Horia Diaconescu, *Înșelăciune. Șantaj. Obținerea bunului, consecință a îngrădirii psihice de a acționa*, în Revista Română de Drept nr. 8/1987

Valerică Dabu; *Noul Cod penal, Traficul de influență*, in Dreptul nr. 2/2005

Ionuț Ciprian Spiridon, *Reflecții cu privire la legislația română în domeniul criminalității informatice*, în Dreptul nr. 6 din 2008

Vasile Papadopol, *Culegere de Practică Judiciară Penală din 1998*, Curtea de Apel București, Editura C.H.Beck, 1999

Ana – Alina Ionescu – Dumitrache, *Nesocotirea încrederii în mediul virtual. Aspecte teoretice și de practică cu privire la infracțiunile de înșelăciune și de fraudă informatică* – Revista de drept penal nr. 1-2 din 2022

Lavinia Lefterache, Iuliana Nedelcu, Francisca-Maria Vasile, *Jurisprudența instanței supreme în unificarea practicii judiciare*, Editura Universul Juridic, 2008

Valentina Dinu, *Infracțiunea de înșelăciune pentru obținerea unui credit bancar. Respingerea acțiunii civile ca inadmisibilă. Anularea/desființarea contractului de credit*, articol publicat în Dreptul nr. 4 din 2024

Gheorghe Ivan, *Momentul consumării infracțiunii de înșelăciune* în Dreptul nr. 8/1999

Adrian Șandru, Dorel Herinean, *Înșelăciune. Inducerea în eroare a instanței. Lipsa tipicității*, Dreptul nr. 8/2020

Laurențiu Nistorescu – *Clanuri și familii în lumea geto-dacă*, Analele Universității de Vest din Timișoara nr. 17/2021 – editura Universității de Vest Timișoara

Petre Buneci, *Unele observații privind infracțiunea de înșelăciune* în Revista de drept penal nr. 1-2/2022, Editura Universitară

Constantin Duvac, *Asemănări și deosebiri între înșelăciune și alte incriminări din noul Cod penal*, în Dreptul nr. 2/2012

Mirela Carmen Dobrilă *Profilul escrocului în cazul infracțiunii de înșelăciune*, Procedia-Social and Behavioral Sciences nr. 92/2013, Lumen International Conference Logos Universality Mentality Education Novelty (Lumen 2013)

Marius Vasile, George Moloman, Rudolf Schmutzer – *Înșelăciunea, Culegere de practică judiciară*, Editura Moroșan și Nicora, 2007

Georgiana Tudor, *Înșelăciunea în convenții*, *Practică Judiciară*, Editura Hamangiu, 2007,

Constantin Duvac, *Înșelăciunea în noul Cod penal*, în Dreptul nr. 1/2012

Valerică Dabu, *Încadrarea juridică a înșelăciunii prin "șmen"* în Revista de Drept penal nr.1 din 1995

Florin Streteanu, R. Chiriță, *Răspunderea penală în dreptul belgian*, R.D.P. nr. 1/2000

Revista de drept penal, Studii și practică judiciară 1994-2007, Editura Hamangiu, 2006

Practică judiciară penală 2001-2002, Editura Brilliance, 2004

Culegere de practică judiciară în materie penală a Curții de Apel Brașov, Editura Hamangiu, 2006

Revista de drept penal, Studii de practică judiciară (1994-2006), Editura Hamangiu, 2006

Culegere de practică judiciară pe anul 1991, Editura Șansa, București, 1992

Buletinul Jurisprudenței Curții de Apel Ploiești din 2021, Editura Universul Juridic, București, 2022

2. Autori străini

Haritini Matsopoulou, *Definition jurisprudentielle de la coaction en matiere d'escroquerie*, Revue de science criminelle et de droit penal compare, Editura Daloz, Paris, 2022

Philippe Conte, *Escroquerie au jugement*, Revue de science criminelle et de droit penal compare, Editura Daloz, Paris, 2024

Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation, Chambre Criminelle nr. 234/1992

Anna Malicka – Ochtera, *Semne de fraudă judiciară*, în Revista de drept Palestra nr. 5/2018

Kimberley Kessler Ferzan, *From Restatement to Model Penal Code: The Progress and Perils of Criminal Law Reform*, The American Law Institute, Oxford University Press 2023

Xenofon Ulianoschi, Escrocheria în noua redacție a art. 190 alin.1 Cod penal, în Revista Națională de Drept nr. 4-6 din 2018, Chișinău

Sergiu Brînză, Igor Botezatu, *Obiectul infracțiunii de escrocherie* în Revista Științifică a Universității de Stat din Republica Moldova, nr.8/2009

Dorina Gurev, *Înșelăciunea în legislația penală a Republicii Moldova*, articol publicat în Revista de drept penal nr. 3-4 din 2022, Editura Universitară

Igor Botezatu – *Analiza juridico-istorică a reglementărilor referitoare la infracțiunea de escrocherie* în Revista Națională de Drept nr.1/2010

III. Cursuri, tratate, articole, reviste, studii - internet

1. Autori români

Mircea Duțu – *Când patrimoniul devine sexist, iar feminagiul înlocuiește omagiul* – articol publicat la 25.08.2021, disponibil la <https://www.juridice.ro>

Horia Radu Oprea – *Legile regelui Hammurabi*, articol publicat la 18 octombrie 2016, disponibil pe <https://istoriiregasite.wordpress.com>

Andrei Obreciu – *Stelionatul între delict privat, viciu de consimțământ și faptă penală*, articol publicat la 25 mai 2020, disponibil la <https://www.juridice.ro>

Andrei Rădulescu, Alexandru Costin, Vasile Grecu și alții - *Carte românească de învățătură*, Editura Academiei R.P.R., disponibilă integral la <https://tipariturromanesti.files.wordpress.com>

Romulus Căpelescu, *Manolescu, regele pungașilor*, articol disponibil la <https://historia.ro>

Alina Lefter ”*Traficul de persoane și traficul de migranți – cele mai extinse forme de crimă organizată transfrontalieră*”, articol publicat în 21 iunie 2019, disponibil la <https://www.juridice.ro>

Simus Roxana, rezumatul Tezei de doctorat cu titlul ”*Implicațiile traficului de persoane asupra ordinii publice și siguranței naționale*”, Academia de Poliție Ioan Cuza, disponibilă la <https://www.juridice.ro>

Tanislav Adina, Rezumatul tezei de doctorat cu titlul *Aspecte teoretice și de practică judiciară privind infracțiunea de trafic de persoane* Universitatea Nicolae Titulescu, 2009, disponibil la <https://www.univnt.ro>

Irina Kuglay, Laura Toma-Dăuceanu, Andra-Roxana Trandafir, *Desființarea înscrisurilor și anularea actelor juridice în procesul penal*, articol publicat la 30 ianuarie 2020, disponibil pe <https://www.juridice.ro>

Sergiu Bogdan, *Articolul 18 indice 1 din Legea 78/2000 este conceptual un fals sau o înșelăciune?*, articol disponibil la <https://www.inppa-cluj.ro>

Sergiu Bogdan, Doris-Alina Șerban, *Este intermediarul la dare de mită și un traficant de influență?*, articol publicat în Jurisprudentia nr. 2/2012, disponibil pe site-ul Universității Babeș Bolyai - <https://arhiva-studia.law.ubbcluj.ro>

Daniel Grădinaru, *Obținerea ilegală de fonduri ale Uniunii Europene, Tendințe jurisprudențiale*, 22 decembrie 2016, articol disponibil la <https://www.juridice.ro>

Mihail Udroi, *Sinteze de drept penal, Partea specială*, Editura C.H. Beck, 2023

Dorin Ciuncan, *Traficul de influență și înșelăciunea*, în Buletinul documentar PNA nr. 2/2003 – <https://dorin.ciuncan.com>

Anje - Diana Goh – *Abuzul de încredere și înșelăciunea*, articol publicat la 27 septembrie 2018 și disponibil pe site-ul <https://www.juridice.ro>

Raul Alexandru Nestor *Protecția libertății psihice prin reglementarea infracțiunii de șantaj în legea penală română actuală* din 6 ianuarie 2021, disponibil la <https://www.juridice.ro>

Mariana - Narcisa Radu, Mihnea – Dan Radu, *Exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile*, Revista Curentul Juridic nr. 2/201, disponibil la <https://www.revcurentjur.ro>

Claudiu Octavian Ulici, *Common Law vs. French Kiss*, 1 octombrie 2015, articol disponibil la <https://www.juridice.ro>

Sergiu Bogdan, *Exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile*, Universul Juridic Premium nr. 9/2015, disponibil la <https://www.lege5ro>

Ruxandra Răducanu, *Falsul informatic. Interferențe și conexiuni cu alte infracțiuni*, în Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Tomul LXVII Supliment 2, Științe Juridice, 2021, articol disponibil la <https://www.pub.law.uaic.ro>

Andrei Georgescu, *Scandal uriaș de fraudă universitară în Marea Britanie, în centrul căruia sunt cetățeni români* articol din 23 martie 2025, disponibil pe site-ul <https://hotnews.ro>

Laura Buciu, *Studenți români suspecți într-o schemă de fraudă universitară în Marea Britanie* articol din 23 martie 2025, disponibil pe site-ul <https://www.mediafax.ro>

Roxana Istudor *Studiu șocant: publicitatea agresivă a ajuns în visele oamenilor*, articol publicat la 17 ianuarie 2025, disponibil la <https://uzpr.ro>

România și francofonia, articol publicat pe site-ul Misiunii Permanente a României pe lângă Organizația Națiunilor Unite, disponibil la <https://mpnewyork.mae.ro>

2. Autori străini

Antonio Pablo Rives Seva, procuror al Curții Supreme din Spania, *Infracțiunea de fraudă în jurisprudența Curții Supreme*, articol publicat în 23 iunie 2013, disponibil la <https://seguridadpublica.es>

Philip Hauser, *English Common Law/Definition, History & Examples*, articol disponibil la <https://study.com>;

Jeff Maysh, *The man who sold the Eiffel Tower twice*, articol publicat la 9 martie 2016, disponibil la <https://www.smithsonianmag.com>

Topi Pohjola, Janne Piirainen, *Petos vai Torkea Petos?* (Înșelăciune sau înșelăciune agravată?), articol publicat în septembrie 2023, articol disponibil la <https://www.theseus.fi>

Katherine A. Gonos, *What qualifies as theft by deception?*, articol publicat la 1 noiembrie 2024, disponibil la <https://www.gonoslaw.com>

Beret Leone, ” *Experts are warning about an increase in scams using AI. Here how to protect yourself*”, articol publicat la 13 octombrie 2025, disponibil la <https://www.cbsnews.com>

Steve Steclow, Poppy Mcpherson, ” *We set out to craft the perfect phishing scam. Major AI chatbots were happy to help*”, articol publicat la 15 septembrie 2025, disponibil la <https://www.reuters.com>

Travis Peeler, *Thefts by Deception*, articol publicat la 24.02.2025, disponibil la <https://www.legalmatch.com>

Ricardo Jorge Monteiro Marques, *Burla processual, Da Punibilidade do crime de burla cometido atraves de um processo judicial*, pg. 30, articol publicat în septembrie 2010, disponibil la <https://tre.tribunais.org.pt>

Are payments in Sweden safe? , articol disponibil la <https://www.riksbank.se>

Dr. Attila Toma *A kar fogalom valtozasa es ertelmezese avagy az elkoveto ”befektetesenek” hatasa a csalasi cselekmeny minositesere*, articol publicat la 15 mai 2019, disponibil la <https://ujbtk.hu>

Over 1.2 bilion pounds stolent through fraud in 2022, with nearly 80 percent of APP fraud cases starting online, articol disponibil pe site-ul <https://www.ukfinance.org.uk>

Andre Rhoden-Paul, *Experts to investigate student loan fraud claims*, articol din 23 martie 2025, articol disponibil pe site-ul <https://www.bbc.com>

Aamna Mohdin, *Educarion secretary orders inquiry into allegations of student loan fraud*, articol din 23 martie 2025, disponibil pe site-ul <https://www.theguardian.com>

Sorcha Bradley, *The student loans fraud scandal*, articol din 24 martie 2025, disponibil pe site-ul <https://theweek.com>

Lakatos Mate *Casco biztositasi csalasok kozgazdasagi modellje*, disponibil la <https://mabisz.hu>

Digestele sau Pandectele lui Justinian, cartea 47, cap. 20 disponibile la <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr>

The Institute of Justinian, Cartea IV, Titlul I, publicatie disponibilă la <https://www.gutenberg.org/files/5983/5983-h/5983-h.htm>

The english legal system - <https://www.iclr.co.uk>;

Studiu realizat de experți de la Universitatea din New Haven (Statele Unite ale Americii) și specialiști din cadrul Sportintegrityteam, disponibil la <https://playresponsibly.ro>

Hotărâri ale Curții Constituționale a României:

Decizia CCR nr. 1/1973 publicată în M. Of. nr. 232 din 27 septembrie 1993

Decizia CCR nr. 177/1998 publicată în Monitorul Oficial nr. 77 din 24 februarie 1999

Decizia CCR nr. 49/2019 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 309 din 19 aprilie 2019

Decizia CCR nr. 110/2024 publicată în Monitorul Oficial al României nr. 744 din 30 iulie 2024

Decizia CCR nr. 709/2006, publicată în M. Of. nr. 905 din 7 noiembrie 2006

Decizia CCR nr. 297/2016, publicată în M.Of. nr. 532 din 15 iulie 2016

Decizia CCR nr. 489/2016, publicată în Monitorul Oficial nr. 661 din 29 august 2016

Decizia CCR nr. 765/2019, publicată în M. Of. nr. 203 din 13 martie 2020

Decizia CCR nr. 418/2018, publicată în M. Of. nr. 625 din 19 iulie 2018

Hotărâri ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, Curții Supreme de Justiție sau ale Tribunalului Suprem:

Decizia nr. 602/1966

Decizia nr. 2098/2009

Decizia nr.159/2004

Decizia nr. 1255/1998

Decizia nr. 418/1989

Decizia nr. 892/1999

Decizia nr. 1420/2013

Decizia nr. 407/2017

Decizia nr. 245/2017

Decizia nr. 2483/2014
Decizia nr. 821/2004
Decizia nr. 37/2021
Decizia nr. 558/2010
Decizia nr. 3557/2012
Decizia nr. 51/2020
Decizia nr. 2040/2012
Decizia nr. 3806/2012
Decizia nr. 1636/2003
Decizia nr. 4416/2004
Decizia nr. 1194/2006
Decizia nr. 5049/2006
Decizia nr. 3858/2013
Decizia nr. 848/2009
Decizia nr. 9/ 2017 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept
Decizia nr. 5 din 2019, recurs în interesul legii
Decizia nr. 9/2015
Decizia nr. 1244/1961
Decizia nr. 309/1970
Decizia nr. 353/2014
Decizia nr. 40/1970
Decizia nr. 15/2001, pronunțată într-un recurs în anulare de C.S.J., Completul de 9 judecători
Decizia nr. 1040/1998
Decizia nr. 5438/2001
Decizia nr. 213/2015
Decizia nr. 434/2017
Decizia nr. 1048/2004
Decizia nr. 35/2007, pronunțată în recurs în interesul legii
Decizia 1913/1998
Decizia 2048/1995
Decizia nr. 367/1996
Decizia nr. 1934/2000
Decizia nr. 2441 din 2004, pronunțată în recurs în anulare
Decizia nr. 486/1984
Decizia nr. 51/2015
Decizia 120/2021
Decizia de îndrumare nr. 9/1971 \

Decizia nr. 3/ 2020, pronunțată de Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală
Decizia nr. 5137/2001
Decizia nr. 1415/2014
Decizia nr. 4/2016
Decizia nr. 9/2005 pronunțată de Î.C.C.J. – Secțiile Unite, recurs în interesul legii
Decizia nr. 146/2015,
Decizia nr. 2611/2014
Decizia nr. 3206/2009
Decizia nr. 3361/2008
Decizia nr. 535/2010
Decizia nr. 3622/2004
Decizia nr. 2593/2010
Decizia nr. 178/2022,

Decizia nr. 1393/2013
Decizia nr. 14/2015, pronunțată de Î.C.C.J. – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală
Decizia de îndrumare nr. 11/1967 pronunțată de Plenul Trib. Suprem
Decizia nr. 16/2016 a Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, publicată în M.Of. nr. 654 din 25 august 2016
Decizia nr. 2287/ 2002
Decizia nr. 276/2021

Hotărâri ale Curților de Apel:

Decizia C. Ap. București nr. 1236/2001
Decizia C. Ap. Brașov nr. 177/2005
Decizia C. Ap. Brașov nr. 214/2001
Decizia C. Ap. Ploiești nr. 549/2010
Decizia C. Ap. Iași nr. 6/2000
Decizia C. Ap. Alba Iulia nr. 775/2019
Decizia C. Ap. Constanța nr. 593/2009
Decizia C. Ap. București nr. 765/2017
Decizia C. Ap. Cluj nr. 1946/2023
Decizia C. Ap. București nr. 530/2025
Decizia C. Ap. București nr. 662/2025
Decizia C. Ap. București nr. 860/2021
Decizia C. Ap. Alba Iulia nr. 187/2025
Decizia C. Ap. București nr. 56/1997
Decizia C. Ap. Constanța nr. 425/2025
Decizia C. Ap. București nr. 317/2017
Decizia C. Ap. Oradea nr. 59/2010
Decizia C. Ap. București nr. 1941/1999
Decizia C. Ap. Craiova nr. 482/2025
Decizia C. Ap. București nr. 227/2009
Decizia C. Ap. Craiova nr. 185/2016
Decizia C. Ap. București nr. 1664/2023
Decizia C. Ap. Constanța nr. 523/2025
Decizia C. Ap. București nr. 683/2025
Decizia C. Ap. Alba Iulia nr. 814/2015
Decizia C. Ap. Timișoara nr. 8/2024
Decizia C. Ap. București nr. 36/1996
Decizia C. Ap. Cluj nr. 213/1997
Decizia C. Ap. Craiova nr. 739/2014
Decizia C. Ap. Pitești nr. 57/1997
Decizia C. Ap. București nr. 106/1994
Decizia C. Ap. Brașov nr. 501/2018
Decizia C. Ap. Galați nr. 1911/2011
Decizia C. Ap. Alba Iulia nr. 520/2008
Sentința C. Ap. Cluj nr. 143/2016
Decizia C. Ap. Cluj nr. 67/2017
Decizia C. Ap. Bacău nr. 811/2016
Decizia C. Ap. Timișoara nr. 416/2016
Decizia C. Ap. Ploiești nr. 101/2015
Decizia C. Ap. Galați nr. 1823/2011

Decizia C. Ap. București nr.1227/1998
Decizia C. Ap. Cluj nr. 7/2020
Decizia C. Ap. București nr. 1472/2017
Decizia C. Ap. București nr. 1244/2015
Decizia C. Ap. Iași nr. 349/2004
Decizia C. Ap. Alba Iulia nr. 485/2008
Decizia C. Ap.Suceava nr. 464 din 24/2025
Decizia C. Ap. București nr.1752/2003
Decizia C. Ap. Craiova nr. 108/2019
Decizia C. Ap. Ploiești nr. 838/2021
Decizia C.Ap. Alba Iulia nr. 429/2018
Decizia C.Ap. Galați nr. 27/2016
Decizia C.Ap. Constanța nr. 27/2006
Decizia C.Ap. Alba Iulia nr. 755/2020
Decizia C. Ap. Ploiești nr. 1078/2021
Decizia C. Ap. București nr. 1605/2024
Decizia C. Ap. Galați nr. 174/2016
Decizia C. Ap. Alba Iulia nr. 852/2023
Decizia C. Ap. București nr.212/2015
Decizia C. Ap. Cluj, secția a II-a civilă nr. 591/2021
Decizia C. Ap. Târgu Mureș nr. 286/2025

Hotărâri ale Tribunalelor:

Sentința Trib. București din 26 aprilie 1980,
Sentința Trib. Cluj nr. 169/1995
Decizia Trib. București nr. 2321/1957
Sentința Trib. Ilfov nr. 180/2023
Încheierea de cameră preliminară a Trib. București din 20 noiembrie 2024
Decizia Trib. Vaslui nr. 1/2017 pronunțată de Trib. Vaslui
Decizia Trib. București nr. 1326/1997
Decizia Trib. București nr. 690/2004
Sentința Trib. Argeș nr. 23/1997
Decizia Trib. București nr. 222/1991
Decizia Trib. Timiș nr. 164/1974
Sentința Trib. Neamț nr. 76/2014
Decizia Trib. București nr. 304/2005
Decizia Trib. Constanța nr. 2008/1972
Decizia Trib. Dolj nr. 1316/1986
Încheierea Trib. Sibiu din 19 iunie 2020
Sentința Trib. Gorj nr. 8/2025

Hotărâri ale Judecătoriilor:

Sentința Jud. Sectorului 5 nr. 397/2016
Sentința Jud. Sectorului 1 nr. 1787/2004
Încheierea definitivă a Judecătoriei Zalău nr. 80/2021
Sentința Jud. Sectorului 1 nr. 950/2004
Încheierea Judecătoriei Rupea nr. 96/2023
Sentința Jud. Cluj-Napoca nr.492/2015
Încheierea Jud. Bolintin Vale din 17 noiembrie 2023

Sentința Jud. Sectorului 3 nr. 441/2025
Încheierea Jud. Calafat din 3 octombrie 2013
Sentința Jud. Sectorului 4 nr. 3616/2017
Sentința Judecătorei Sinaia nr. 53/2016
Sentința Jud. Sectorului 1 nr. 715/2014
Sentința Jud. Târgu-Jiu nr. 920/2018

Jurisprudență străină:

Decizia Curții Supreme de Justiție din Republica Moldova din 18 martie 2014
Decizia Curții Supreme de Justiție din Republica Moldova din 12 decembrie 2024
Decizia Curții de Casație din Franța din 11 iunie 1997
Decizia Curții de Casație a Franței din 15 iunie 1992
Decizia Curții de Casație a Franței din 24 aprilie 2024
Decizia Curții de Casație a Franței din 19 aprilie 2023
Decizia Curții de Casație din Italia din 30.10.2012
Decizia Curții de Casație din Italia din 13 septembrie 2017
Decizia Curții de Casație din Italia nr. 480 din 2024
Decizia Curții de Casație din Italia din 16 mai 2019
Decizia Curții de Casație din Italia din 4 mai 2021
Decizia Curții Supreme de Casație din Italia din 28 octombrie 2010
Decizia Curții Federale de Justiție a Germaniei din 4 decembrie 2024
Decizia Curții Federale de Justiție a Germaniei din 19 iulie 2023
Decizia Curții Federale de Justiție a Germaniei din 25 februarie 2025
Decizia Curții Federale de Justiție a Germaniei din 14 noiembrie 2019
Decizia Curții Supreme de Justiție din Spania nr. 94 din 23 februarie 2018
Decizia Curții Supreme de Justiție din Spania nr. 262 din 24 mai 2019
Decizia Curții Supreme de Justiție din Spania nr. 624 din 19 iunie 2024
Decizia Curții Supreme de Justiție din Austria din 6 martie 2024
Decizia Curții Supreme de Justiție din Austria din 12 mai 2021
Decizia Tribunalului Regional Superior din Linz din 29 ianuarie 2025
Decizia Curții de Casație a Belgiei din 6 octombrie 2010
Decizia Curții de Casație a Belgiei din 26 noiembrie 2019
Decizia Curții Supreme de Casație a Bulgariei nr. 81 din 1 martie 2013
Decizia Curții Supreme de Casație a Bulgariei nr. 111 din 12 noiembrie 2020
Decizia Curții Supreme de Casație a Bulgariei nr. 90 din 14 mai 2021
Decizia Curții Supreme de Casație a Bulgariei nr. 256 din 12 iunie 2013
Decizia Curții de Supreme de Justiție a Cehiei din 26 iulie 2023
Decizia Curții Supreme de Justiție a Cehiei din 28 aprilie 2005
Decizia Marii Camere a Secției Penale a Curții Supreme de Justiție a Cehiei din 19 martie 2024
Decizia Curții de Supreme de Justiție a Cehiei din 27 ianuarie 2021
Decizia Tribunalului Vukovar din 16 ianuarie 2018
Decizia Curții Penale de Casație a Croației din 25 octombrie 2001
Decizia Curții Supreme Federale Elvețiene din 20 noiembrie 2018
Decizia Curții Federale Elvețiene din 10 februarie 2022
Decizia Curții Supreme de Justiție a Finlandei din 14 februarie 2025
Decizia Curții Supreme de Justiție a Greciei din 18 septembrie 2018
Cauza R vs Ghosh, Decizia Curții de Apel a Angliei și a Țării Galilor din 5 aprilie 1982
Decizia Curții Supreme de Justiție a Regatului Unit din 27 octombrie 2017
Decizia Curții Supreme de Justiție din Norvegia din 26 iunie 2020
Decizia Curții Supreme de Justiție din Norvegia din 13 octombrie 2020

Decizia C. Ap. Katowice din 9 decembrie 2016
Decizia C. Ap. Varșovia din 15 decembrie 2017
Decizia C. Ap. Varșovia din 4 ianuarie 2023
Decizia C. Ap. Coimbra din 27 ianuarie 2021
Decizia C. Ap. Lisabona din 3 mai 2017
Decizia Curții Supreme de Justiție a Suediei din 15 februarie 2022
Hotărârea Tribunalului Districtual din Stockholm din 11 noiembrie 2024
Decizia Tribunalului Olandei de Nord din 31 mai 2022
Decizia C. Ap. Amsterdam din 29 august 2024
Decizia Curții Supreme de Justiție din Ungaria(Curia), Consiliul pentru uniformizarea dreptului penal, nr. 3/2009
Decizia Curții Supreme de Justiție din Ungaria nr. 852 din 2023
Decizia Curții Supreme de Justiție din Ungaria nr. 84 din 2021
Decizia Curții Supreme de Justiție a Statelor Unite ale Americii nr. 22-179 din 23 iunie 2023
Decizia Curții Supreme de Justiție a Statelor Unite ale Americii nr. 22-10 din 8 iunie 2023
Sentința Curții Districtuale Americane din Kansas din 14 august 2024
Decizia Curții Penale de Apel din statul Victoria 1942 din 2022, DPP v Stephanson
Decizia Curții Penale de Apel din New South Wales din 15 februarie 2021
Decizia Curții Penale de Apel New South Wales nr. 164 din 2014

*

În afara titlurilor și hotărârilor judecătorești indicate în prezenta bibliografie, pe parcursul celor 4 ani de studiu, am citit sute de cursuri, lucrări, tratate, biografii, articole și hotărâri judecătorești, însă am considerat că nu este etic să le amintim decât pe cele care au fost citate în cadrul tezei de doctorat.